

บทที่ ๓

แนวความคิดทางการเมืองของเหมา เจ๋อ ตง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวความคิดทางการเมืองของเหมา เจ๋อ ตง ก่อนที่เราจะศึกษาแนวความคิดของเหมา เจ๋อ ตง นั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงพื้นฐานทางความคิดที่เหมา เจ๋อ ตง ได้รับจากลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) ลัทธิเลนิน (Leninism) และลัทธิสตาลิน (Stalinism) ด้วย พลคักก็ จิรไกรศิริ ได้กล่าวว่า

"การศึกษาลัทธิคอมมิวนิสต์ ไม่อาจจะศึกษาเพียงลัทธิมาร์กซ์หรือลัทธิเลนิน หรือลัทธิสตาลิน หรือลัทธิเหมา เป็นเอกเทศใด แต่จะต้องศึกษาเป็นเนื้อเดียวกัน ต่อเนื่องโดยตลอด จึงจะเข้าใจการอุปประเทศไปสู่คอมมิวนิสต์ได้ ความหมายของคอมมิวนิสต์จึงไม่อาจจะค้นพบได้จากข้อเขียนเพียงสองสามบรรทัด ต่อเมื่อใดศึกษาลัทธิทั้งสี่แล้ว จึงจะเข้าใจว่า ทำไมคนเหล่านี้จึงพยายามต่อสู้บากบั่นที่จะนำสังคมไปสู่สภาวะที่สูงที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เข้าใจลัทธิคอมมิวนิสต์จะต้องเข้าใจลัทธิทั้งสี่เป็นอย่างดี และการอุปและก้าวเขาใจอย่างผิวเผินฉาบฉวย ก็จะเหมือนอย่างที่เหมา เจ๋อ ตงกล่าวไว้ว่า ตัดสินใจเหากับเก๋อก"

ดังนั้น ในการศึกษาความคิดเหมา เจ๋อ ตง จึงต้องกล่าวถึงพื้นฐานความคิดของมาร์กซ์เลนิน และสตาลินด้วย แต่ในส่วนหนึ่งก็จะกล่าวถึงความคิดบางประการที่แตกต่างไปจากพื้นฐานลัทธิดั้งเดิม ซึ่งมีสาเหตุจากเงื่อนไขภายในของประเทศจีนเอง

พลคักก็ จิรไกรศิริ, ความคิดทางการเมืองสมัยใหม่, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๒๓), หน้าอารัมภบท.

ในการพิจารณาความคิดของเหมา เจ๋อตง จะพิจารณาความคิดของท่านใน ประเด็นดังต่อไปนี้ ประเด็นแรกคือ ความคิดเกี่ยวกับรัฐ ประเด็นที่สอง ความคิดเกี่ยวกับ มนุษย์ และประเด็นที่สาม คือความคิดเกี่ยวกับการปกครอง

๓.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐ

ก. กำเนิดของรัฐ

ความคิดของเหมา เจ๋อตงในเรื่องกำเนิดรัฐนั้น เป็นการกล่าวขยายเพิ่มเติม ความคิดของมาร์กซ์ เองเงิลส์ และเลนิน

เองเงิลส์ได้กล่าวถึงกำเนิดรัฐไว้ในหนังสือ "กำเนิดครอบครัว ทรัพย์สินส่วนตัว และรัฐ" ว่า

"รัฐเป็นผลผลิตของวิวัฒนาการของสังคมตามลำดับขั้น" ^๑ และ

"รัฐคือผลผลิตของสังคม ในขั้นใดขั้นหนึ่งแห่งพัฒนาการ (การ ดำรงอยู่ของรัฐ) เป็นการยอมรับว่าสังคมนี้เวียนวนอยู่ในความขัดแย้งกับ ตนเองอย่าง ไม่อาจจะแก้ไขได้... แต่เพื่อความความเป็นปฏิปักษ์เหล่านี้ และ ชั้นชั้นทั้งหลายที่มีผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจขัดกัน จะไม่เผาผลาญตัวเอง และ สังคมในการต่อสู้ที่ไร้ประโยชน์ จึงจำเป็นต้องมีสัทธิคยอยู่เหนือสังคม เพื่อ บรรเทาความขัดแย้ง... สิ่งนี้คือกำเนิดออกมาจากสังคม แต่กลับวางตัว อยู่เหนือสังคม และทำให้ตัวเองเห็นทาง แปรภพหน้าต่อสังคมตลอดเวลา สิ่งที่ว่านี้ก็คือรัฐนั่นเอง" ^๒ และ

^๑ Frederich Engels, The Origin of the Family, Private Property and State, Selected works (Moscow: Foreign Language Publishing House, 1962), p. 449.

^๒

Ibid., pp. 177 - 178.

"รัฐเกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งของชนชั้น ฉะนั้น โดยทั่วไป รัฐจึงย่อมเป็นรัฐของชนชั้นที่มีอำนาจทาง เศรษฐกิจ ซึ่งการอาศัยรัฐเป็น เครื่องมือ จะทำให้ชนชั้นนั้นมีอำนาจทางการเมือง มีกลไกใหม่ ๆ ที่ใช้ สำหรับปราบปรามและขู่ครีตชนชั้นผู้ถูกกดขี่มากขึ้น" ^๑ และ

"รัฐหาได้มีมาชั่วกัลปาวสานไม่ เคยมีสังคมที่ดำรงอยู่ได้โดย ไม่มีรัฐ ไม่มีแม้แต่แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐและอำนาจรัฐ แต่ภายในชั้นหนึ่ง ชั้นใดของพัฒนาการ (อันเกี่ยวพันอยู่กับการแตกแยกของสังคมออกเป็นชนชั้น) รัฐก็กลายเป็นสิ่งจำเป็นขึ้นมา เพราะการแตกแยกดังกล่าวนี้ ในขณะที่ เรากำลังเข้าใจกลไกหนึ่งชั้นใดอย่างเร็วเร็ว ในกระบวนการพัฒนาการแห่ง การผลิต ซึ่งการทรงอยู่ของชนชั้นเหล่านี้ นอกจากจะไม่มี ความจำเป็น แล้ว ยังกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการผลิตอีกด้วย ชนชั้นเหล่านี้จะคง แยกค้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตอื่น ๆ พรหมกับความแตกค้ำของชนชั้น รัฐก็จะแตกค้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นกัน สิ่งซึ่งจักพึงการผลิตบนพื้นฐานแห่งการร่วมมือกันอย่างเสรี เทาเทียม กัน ย่อมจะต้องจับจักรกลของรัฐทั้งหมดใส่ไว้ในที่ที่มันควรอยู่ คือพิพิธภัณฑ์ ของโบราณ เคียงข้างกับทุกทอผ้าและชวานสัมฤทธิ์" ^๒

เลนินได้เสริมต่อแนวความคิดของมาร์กซ์ และเอง เกลส์ในเรื่องกำเนิดรัฐไว้ว่า

"รัฐคือ ผลผลิตและการแสดงออกของความขัดแย้งของชนชั้น" ^๓

เหมาเจ๋อตงได้ขยายความคิดต่อมาอีกในหนังสือปกแดง เรื่อง "แต่กิจการ ประชาธิปไตยประชาชน" เกี่ยวกับรัฐว่า

^๑ Ibid., pp. 177 - 178.

^๒ Ibid.

^๓ Ibid., p. 386.

"กลไกของรัฐ เช่นกองทัพ ตำรวจและศาล เป็นเครื่องมือซึ่งชนชั้น
หนึ่งกดขี่ชนชั้นอื่น ทรานโซเรียก็ยังมีความเป็นปรปักษ์ระหว่างชนชั้น ทรานโซเรีย
กลไกของรัฐที่กล่าวมาข้างนี้ เป็นเครื่องมือในการกดขี่ชนชั้น เช่นเดิม"

ความคิดเกี่ยวกับรัฐนั้น เหมาเจอง ได้ถ่ายทอดแนวความคิดจากมาร์กซ์
เอง เกลสและเลนิน เหมาเจองเห็นคล้อยตามว่า รัฐนั้นเกิดมาเพื่อเป็นเครื่องมือหรือ
กลไกของชนชั้นปกครองที่ไขว่คว้าชื้อกรีกอีกชนชั้นหนึ่ง ท่านไม่ได้ให้แนวความคิดใหม่ขึ้นมา
มีเพียงแต่ขยายแนวความคิดเดิมให้จริงจังมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ข. ความสำคัญของรัฐ

ในหัวข้อที่ผ่านมา เราจะพิจารณาว่า รัฐเป็นสิ่งที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่าง
ชนชั้น และรัฐได้เป็นเครื่องมือหรือกลไกของชนชั้นที่มีอำนาจทาง เศรษฐกิจที่สูงกว่า ใช้
กดขี่ชื้อกรีกชนชั้นที่ต่ำกว่า แต่ก็ไม่ใ้หมายความว่า รัฐจะไม่มีสำคัญอะไรเสียเลย
เพราะถ้าจะพิจารณาสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีแล้ว ก็ต้องยอมรับ
ว่าสังคมที่ล่วงเลยมาในอดีตไม่อาจเปลี่ยนแปลงให้หมุนกลับคืนได้ แต่คอมมิวนิสต์มิได้
หยุดคิดเพียงแค่นี้ พวกเขาคิดถึงสังคมขั้นต่อไป ที่จะพัฒนาไปถึงนั้น พวกเขาเฝ้าภาวนาที่
ในการที่จะต้องคักแปลงโลกและมนุษย์โดยใช้ลักษณะทฤษฎีให้เป็นประโยชน์ตามแนว
ความคิดเรื่อง เอกภาพระหว่างความรู้และการปฏิบัติ เลนินได้สนับสนุนความคิดของ
เอง เกลส โดยเสนอว่า ควรล้มล้างรัฐนายทุนและในขั้นสุดท้ายก็คือ ให้รัฐของชนชั้น
กรรมมาชีพสลายตัวไป เลนินกล่าวว่า

.....
" เหมาเจอง, สรรณิพนธ์เหมาเจอง, เล่ม ๔ (ตอนปลาย)
(ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, ๑๙๖๘), หน้า ๗๖๐.

"ชนชั้นกรรมาชีพต้องยึดอำนาจรัฐ และจัดการ เปลี่ยนแปลงปัจจัย การผลิตมาเป็นทรัพย์สินของรัฐเป็นอันดับแรก แต่การกระทำเช่นนี้เท่ากับ ชนชั้นกรรมาชีพปลอมกลางตนเอง ล้มล้างความแตกต่างระหว่างชนชั้น และ ความเป็นปฏิปักษ์ทางชนชั้น พร้อมกันนั้น ก็ล้มล้างรัฐในฐานะรัฐโหดโหดไป สักคมในยุคนั้น เป็นสังคมที่วนเวียนอยู่ในความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างชนชั้น จึงจำต้องมีรัฐ ซึ่ง เป็นองค์การบังคับของชนชั้น ที่กดขี่ขูดรีดในแต่ละยุค "

เมื่อพิจารณาถึงช่วงนี้ จะเห็นว่า เป็นหน้าที่ของชนชั้นกรรมาชีพที่จะต้องยึดอำนาจ รัฐจากรัฐนายทุน โดยการปฏิวัติเพื่อล้มล้างรัฐนายทุน และหลังจากการปฏิวัติสังคมนิยมนี้ แล้ว รัฐชนชั้นกรรมาชีพจะค่อยสลายตัวลง ดังนั้น รัฐนายทุนจึงมิใช่ลักษณะที่จะสลายตัว ไปได้เอง เหมือนกับรัฐชนชั้นกรรมาชีพ แต่รัฐนายทุนจะหมดไปได้ก็ด้วยการปฏิวัติสังคมนิยม โดยชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้น ซึ่งความคิดนี้เองทำให้ก้าวไปสู่ความคิดเรื่องการปฏิวัติ สังคม

เมื่อพิจารณาต่อไปว่า ชนชั้นกรรมาชีพเมื่อยึดอำนาจรัฐจากรัฐนายทุนมาแล้ว เขาจะทำอะไรต่อไป เลนินได้อธิบายว่า ชนชั้นกรรมาชีพต้องการรัฐเพื่อวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ เพื่อสลายรัฐ เพื่อให้ชนชั้นกรรมาชีพจัดตั้งการปกครองแบบคอมมูน (Commune) และเพื่อใช้รัฐเป็นเครื่องมือในการปราบปรามต่อต้านพวกก๊กขี้ขูดรีดทั้งหลาย ก่อโกงของรัฐบาลที่สำคัญ เช่นระบบราชการ และกองทัพประจำการนั้น จะถูกนำมาใช้ เพื่อปราบปรามนายทุนเอง หลังการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพต้องการรัฐเพียงชั่วคราว เท่านั้น เพื่อใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราวจากเครื่องมือ ทักษะการและวิธีการทั้งปวง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ของอำนาจรัฐ เพื่อขจัดชนชั้นกษัตริย์ให้หมดสิ้นไป ดังนั้น ในที่สุดรัฐการเมือง (Political State) และอำนาจรัฐก็จะหมดสิ้นไป^๑

เราอาจจะถามต่อไปว่า ในการที่ชนชั้นกรรมาชีพโค่นล้มรัฐนายทุนลงไป จะไม่เท่ากับว่าชนชั้นกรรมาชีพจะกลายเป็นผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจรัฐแทนที่ชนชั้นนายทุน หรือการตอบคำถามนี้ เราจะต้องอ้างความคิดของเลนินที่ถ่ายทอดความคิดของตนเองเกิดสมาวา

"รัฐจะสลายตัวกลายเป็นระบบคอมมูน ซึ่งระบบคอมมูนมีใช้ลักษณะรัฐเคอะโง่สูญสิ้นความเป็นรัฐ เนื่องจากต้องปราบปรามคนส่วนน้อย (ชนชั้นผูกคช) มิใช่เป็นการปราบปรามคนส่วนใหญ่ ลักษณะนี้เป็นการคอย ๆ ถอยห่างออกจากความหมายของการเป็นรัฐในการการเมือง (Political State) เพราะเมื่อคอมมูนได้จัดตั้งอย่างมั่นคงเต็มที่แล้ว รัฐจะสลายสูญสิ้นไปเองในที่สุด เพราะรัฐไม่มีภาระหน้าที่ที่จะต้องทำสิ่งใดต่อไปอีก"^๒

เลนินนำความคิดของมาร์กซ์มาอ้างต่อในเรื่องของรัฐเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพว่า

"ระหว่างสังคมนิยมกับสังคมนิยมวินิยม จะมีช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงกันอยู่ นั่นคือรัฐเผด็จการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ"^๓

ความคิดของลัทธิมาร์กซ์-เลนินมีอิทธิพลต่อแนวทางความคิดของ เหมา เจ๋อตง มาก เราจะได้พบความคิดที่สอดคล้องและสนับสนุนการปฏิวัติชนชั้นโดยการขึ้นนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในงานของเหมา เจ๋อตง เช่น

^๑ Ibid., pp. 445 - 450.

^๒ Ibid., pp. 452 - 453.

^๓ Ibid., p. 459.

"วิธีดำเนินการทางประวัติศาสตร์แห่งการปฏิวัติของจีน จะต้องแบ่งออกเป็น ๒ ก้าว ก้าวแรกคือการปฏิวัติลัทธิประชาธิปไตย ก้าวที่สอง คือการปฏิวัติสังคมนิยม" และ

"เป็นที่แจ่มแจ้งแล้วอย่างยิ่งว่า ในเมื่อลักษณะของสังคมจีนในเวลานี้ เป็นลักษณะกึ่ง เมืองขึ้น และกึ่งศักดินา มันก็กำหนดให้การปฏิวัติของจีนต้องแบ่งจังหวะการออกเป็นสองก้าว ก้าวแรกเปลี่ยนแปลงรูปการสังคมที่เป็นเมืองขึ้น กึ่ง เมืองขึ้นกึ่งศักดินา ให้เป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีเอกราช ก้าวที่สองทำให้เกิดการปฏิวัติพัฒนาไปข้างหน้าและสร้างสังคมนิยมขึ้น" ๒

เลนินมีความเห็นพ้องกับมาร์กซ์ว่า รัฐทุกรัฐในโลกนี้ แม้จะมีคนหลากหลายแตกต่างกันไป แต่สิ่งที่เหมือนกัน หรือเป็นรากฐานของรัฐทุกรัฐ คือสังคมของชนชั้นนายทุน ดังนั้น รัฐทุกรัฐจึงสามารถให้กำเนิดสังคมคอมมิวนิสต์ได้ทั้งสิ้น สู้แค่จะใช้เวลาช้าเร็วต่างกัน เท่านั้น ๓

จากการพิจารณาข้อมูลที่แล้วมา จะเห็นว่า เป็นลักษณะวิภาษวิธีของพัฒนาการทางสังคม จากสังคมทุนนิยมมาสู่สังคมนิยม ช่วงระหว่างสังคมทุนนิยมกับสังคมคอมมิวนิสต์ จะต้องผ่านขั้นของ เผด็จการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพก่อนเสมอ และเมื่อระบบคอมมิวนิสต์ในสังคมคอมมิวนิสต์สมบูรณ์เต็มที่แล้ว รัฐเผด็จการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพก็จะหมดหน้าที่และสลายตัวไปในที่สุด

คำว่า "รัฐเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ" นี้ เลนินอธิบายว่า ๔ มีลักษณะเป็นทั้งเผด็จการและประชาธิปไตย คือ เป็นเผด็จการสำหรับชนชั้นนายทุน และเป็นประชาธิปไตย

๑ เหม่าเจอตง, สรรนิพนธ์เหม่าเจอตง, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๖๗๘.

๒ Ibid., pp. 681 - 682.

๓ Lenin, The State and Revolution, pp. 456 - 457.

๔ Ibid., pp. 459 - 462.

สำหรับชนชั้นกรรมาชีพ เช่นเดียวกับที่รัฐนายทุน เป็นเผด็จการสำหรับชนชั้นกรรมาชีพ และเป็นประชาธิปไตยสำหรับนายทุน

พรรคคณะของ เหมา เจ๋อตง ที่สนับสนุนในเรื่องนี้มีว่า

"ที่ว่ารัฐบาลที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นรัฐบาลรวบอำนาจ สิทธิขาด"^๑ นั้น ก็ถูกต้องอยู่ครึ่งหนึ่ง รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ดำเนินการ เผด็จการหรือเผด็จอำนาจต่อพวกปฏิกริยาทั่วไปและนอกประเทศ ไม่ให้สิทธิ ใด ๆ แก่พวกปฏิกริยา ทั้งปวงทั้งในและนอกประเทศที่จะเคลื่อนไหวอย่างเสรี ในการเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัติ พวกปฏิกริยาบันดาลโทสะ จึงคาเอาไหว "รัฐบาลรวบอำนาจสิทธิขาด" อันที่จริง สำหรับอำนาจของรัฐบาลประชาชนในการปราบปรามพวกปฏิกริยาแล้ว ก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ ที่เคยรู้ อำนาจที่กล่าวนี้ เวลานี้ใครเขียนไว้ในหลักนโยบายของเราแล้ว และในวันข้างหน้ายังจะ เขียนลงในรัฐธรรมนูญของเราด้วย สำหรับประชาชนที่ไ้ช้ชั้ชณะแล้ว อำนาจ นี้ก็เช่นเดียวกับอาหารและเครื่องนุ่งห่ม จะขาดเสียมิได้แก่ลักษณะเดียว อำนาจ ที่กล่าวนี้เป็นของที่มีมาก เป็นของวิเศษที่ไซ้ป้องกันตัว เป็นของวิเศษที่ไซ้สื้บทุก อกันไปชั่วลูกชั่วหลาน ซึ่งจะหิงเสียโดยไม่นามาไซ้มันไมได้เป็นอันขาด จนกว่า จักพรรคนี้ยอมตวงประเทศ และชนชั้นภายในประเทศ ใ้ถูกทำลายล้างจนหมดสิ้น และราบควบแล้ว ยิงพวกปฏิกริยาควาเป็น "รัฐบาลรวบอำนาจสิทธิขาด" ก็ ยิงแสดงให้เห็นว่ามัน เป็นสมบัติล้ำค่า แต่คำพูดของแองจิสัน^๒ ก็ถูกต้องไป ครึ่งหนึ่ง กล่าวสำหรับภายในหมู่ประชาชนแล้ว รัฐบาลเผด็จการประชาธิปไตย ประชาชนซึ่งนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์นั้น หาไซ้เผด็จการหรือเผด็จอำนาจไม่ หากเป็นประชาธิปไตย รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลของประชาชนเอง เจาหนาที่ของ รัฐบาลนี้ไซ้คงสัดกับรับฟัง เสียงประชาชนควความ เคารพบนอบ ขณะเดียวกัน พวกเขาก้เป็นครูของประชาชน ใ้การศึกษาแก่ประชาชนโดยให้ประชาชนใ้ การศึกษากันเองหรือวิจารณ์ตนเอง"^๓

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ดูเพิ่มเติมใน สรณิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๔ (ตอนปลาย), หน้า ๓๖๔.

^๒ แองจิสัน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัย ประธานาธิบดีทรูแมน เขาได้เรียบเรียงหนังสือ "สมุดปกขาว" ที่กล่าวถึงการเมืองในประเทศ จีน ซึ่งรวมทั้งในหัวข้อที่กล่าวถึงว่า รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์เป็นรัฐบาลรวบอำนาจสิทธิขาดด้วย

^๓ เหมาเจ๋อตง, สรณิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๔ (ตอนปลาย), หน้า ๔๑๗-๔๑๘.

ความคิดของ เลนิน เกี่ยวกับการสลายตัวของรัฐ^๑ นั้น เลนินได้อธิบายว่า
 รัฐบาลสลายตัวไปเนื่องจากรัฐเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพได้สลายตัวลง เมื่อสังคมไม่มี
 ชนชั้นนายทุนมากคี่ชู้ดรีด คนก็จะค่อย ๆ เคยชินกับการปฏิบัติตามกฎหมายเบื้องต้นของการ
 สัมพันธคติต่อกันในสังคมโดยไม่ต้องใช้กำลังบังคับ ไม่ต้องกะเกณฑ์ และไม่ต้องมีกลไกที่
 เรียกว่า "รัฐ" เข้ามาเกี่ยวข้องอีกต่อไป เมื่อรัฐไม่มีบทบาทหน้าที่อันใดแล้ว รัฐก็จะ
 สลายตัวลงในที่สุด

สรุปในเรื่องความสำคัญของรัฐ รัฐในทฤษฎีของคอมมิวนิสต์จะมีอยู่เพียงชั่วคราว
 คือรัฐเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งโค่นล้มรัฐนายทุน รัฐเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพนี้จะ
 ค่อย ๆ สลายตัวลงทีละน้อย ในขณะที่ระบบคอมมิวนิสต์เจริญมั่นคงขึ้น ดังนั้น ความสำคัญ
 ของรัฐก็ยังมีเพียงในระยะที่เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพใช้กลไกของรัฐ และอำนาจของรัฐ
 เพื่อประโยชน์ของมวลชน ในลักษณะนี้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพจึงมีใช้รูปปกครองที่กษัตริย์แบบ
 รัฐนายทุน รัฐของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพไม่ใช่สิ่งที่ชนชั้นกรรมาชีพสร้างขึ้นมากเพื่อกษัตริย์
 ชั้นอื่น ๆ รัฐของเผด็จการของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ คือการสลายรัฐในที่สุด เมื่อ
 พัฒนาการของสังคมได้ดำเนินไปถึงขั้นสังคมคอมมิวนิสต์ในวินาทีแล้ว วันนั้นก็ เป็นวันแห่ง
 ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เพราะอำนาจรัฐไม่ได้อยู่ในมือของชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด เนื่องจาก
 การปราศจากชนชั้น เมื่อถึงเวลานั้นแล้ว รัฐก็ไม่ใช้สิ่งจำเป็นอีกต่อไป และมันจะสลายตัว
 ลงในที่สุด

ค. วิวัฒนาการของรัฐ

วิวัฒนาการของรัฐนั้น แอบแฝงอยู่ในวิวัฒนาการของสังคม แนวความคิดของมาร์กซ์
 ในขั้นพื้นฐานนั้น ใช้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ^๒ เป็นหลักในการตีความวิวัฒนาการของ

^๑ Lenin, The State and Revolution, pp. 458 - 459.

^๒ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือระบบการผลิตปัจจัยในการผลิต และความสัมพันธแห่ง
 ปัจจัยการผลิต ซึ่งรวมทั้งผลิตที่ออกในรูปแบบของการที่จะจับต้องและสนองความต้องการได้

ประวัติศาสตร์รัฐและสังคม โดยมีทรรศนะว่าวิวัฒนาการของระบบสังคมเกิดจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และไต่เบ่งลำดับวิวัฒนาการของสังคมออกเป็น ๔ ขั้น ดังต่อไปนี้ คือ °

๑. สังคมดั้งเดิมหรือสังคมบุพกาล (Primitive Society) สังคมในระยะเริ่มแรกนี้มนุษย์ต่างคนต่างอยู่กันเป็นครอบครัว ผลิตปัจจัยการผลิตเป็นของกลาง ซึ่งไม่ได้ถูกครอบครองโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในครอบครัวมีการประกอบเกษตรกรรมเบื้องต้นในวงแคบๆ มีการแบ่งงานทำบ้างเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตจำกัดภายในครอบครัว เท่านั้น

๒. สังคมทาส (Slavery) เป็นสังคมที่พัฒนาการมาจากสังคมดั้งเดิม หรือสังคมบุพกาล เริ่มขึ้นเมื่อเผ่าชน (Tribe) เจริญมากขึ้น ประชากรในเผ่ามากขึ้น สังคมเริ่มใหญ่ขึ้น ทาสก็เริ่มปรากฏขึ้น เนื่องจากการทำสงครามระหว่างเผ่า เผ่าที่ศิวิไลซ์ขึ้นก็จะกวาดต้อนคนเผ่าอื่นมาเป็นทาสของตน ในภายหลังถึงกับมีการค้าขายทาสเป็นสินค้าอีกด้วย ในสังคมทาสนี้ ทาสเป็นแรงงานซึ่ง เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของระบบการผลิต และเจ้าของทาส หรือนายทาส เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และเป็นชนชั้นปกครองด้วย

๓. สังคมศักดินา (Feudalism) เป็นวิวัฒนาการขั้นต่อไปของสังคมทาส ผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตเปลี่ยนจากนายทาสมาเป็นขุนนางเจ้าของที่ดิน ส่วนผู้ใช้แรงงานเปลี่ยนจากทาสมาเป็นชาวนา ซึ่งเป็นชนชั้นไพร่ ในขณะที่ขุนนางเป็นชนชั้นปกครอง ตัวอย่างคือ สังคมศักดินาในสมัยกลาง ในขณะที่อาณาจักรโรมันเริ่มเสื่อมลง

๔. สังคมนายทุน (Capitalism) หลังจากการปฏิวัติทางอุตสาหกรรม สังคมศักดินาเสื่อมลงเรื่อย ๆ เนื่องจากเกิดขึ้นชนชั้นพ่อค้าหรือนายทุนมาค้าขายแข่งขันกับขุนนางเจ้าของที่ดิน การแข่งขันที่ฝ่ายที่ได้เปรียบคือนายทุน ซึ่งเหมาะกับสภาพสังคมอุตสาหกรรมมากกว่าเจ้าปัจจัยการผลิตในสังคม นายทุนจึงเปลี่ยนจากขุนนางเจ้าที่ดินมาเป็น

° Karl Marx and Frederick Engels, The German Ideology, ed. with intr. by R. Pascal; (New York: International Publisher, 1969), pp. 7 - 9.

นายทุน ส่วนพวกขานาหรือทาสติดที่ดิน ก็ต้องขายแรงงานเพื่อยังชีพ เพราะเป็นชนชั้นที่ไม่ม่ป้จจยในการผลิต พวกนี้ต่อมาถูกเรียกว่า กรรมกร หรือชนชั้นกรรมกรชีพ

๕. สังคมนิยม (Socialism) ในสังคมนายทุนที่ผ่านมา จะมีการแข่งขันกันระหว่างนายทุนด้วยกันเอง ในเรื่องการผลิตและตลาดระบายสินค้า ผลสุดท้ายจะเหลือเพียงนายทุนขนาดใหญ่อยู่เพียงกลุ่มเดียว จึงทำให้เกิดการขูดรีดแรงงานส่วนเกินต่อกรรมกรชีพอย่างมาก ความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับชนชั้นกรรมกรชีพจะค่อย ๆ ทวีปริมาณความรุนแรงมากขึ้นทุกที จนกระทั่งสังคมนายทุนเปลี่ยนเป็นสังคมนิยม เนื่องจากเจ้าของปัจจัยการผลิตเปลี่ยนมาเป็นของมวลชน ทุกคนจึงเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือชนชั้นเดียวกันหมด และได้รับค่าตอบแทนตามความสามารถ

ต่อจากสังคมนิยมนั้น มาร์กซหวังจะให้พัฒนาการไปถึงสังคมนิยมวินิยม (Communism) เนื่องจากในสังคมนิยมนั้น คนยังต้องอาศัยความสามารถเป็นแรงจูงใจในการทำงาน เมื่อความสามารถของบุคคลมีต่างกัน รายได้ก็ต่างกัน ฐานะความเป็นอยู่ก็ต่างกันไปด้วย เรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่แตกต่างกัน จึงยังคงมีอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางชนชั้นอยู่ แม้จะในปริมาณไม่มากนัก ดังนั้น ในสังคมนิยมจึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจรัฐเพื่อจัดชนชั้นให้หมดไป ในสังคมนิยมวินิยมนั้น ทุกคนจะได้รับค่าจ้างตามความจำเป็น ซึ่งเป็นสภาพที่สามารถจัดความขัดแย้งของชนชั้นให้อย่างสิ้นเชิง เพราะฐานะของแต่ละบุคคลเท่าเทียมกันหมด สังคมนิยมวินิยมจึงไม่มีรัฐบาล ไม่มีกลไกของรัฐ เช่นทหารและตำรวจ ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างเสียสละ และมีความสุขร่วมกันอย่างแท้จริง

ลิตธิ บุตรอินทร์ ได้ให้ข้อสังเกตว่า เนื่องจากสูตรว่าด้วยความขัดแย้ง เป็นเพียงสมมุติฐาน (Hypothesis) มิใช่สัจจะ (Truth) โดยอ้างคำกล่าวของ

ลิตธิ บุตรอินทร์, ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น (พระนคร : กรุงเทพมหานคร) หน้า ๑๑๕ - ๑๑๖.

ความที่เห็นว่า ความสับสนแห่งการขัดแย้งนี้ กระบวนการต่าง ๆ ย่อมดำเนินไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ไม่ใช่ดำเนินไปตามแนวตรงจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง และไม่ได้เป็นการรับประกันว่าสิ่งที่ เกิดความสับสนภายหลังจะต้องดีกว่าเดิมเสมอไป ดังนั้น การที่มาร์กซ์จะอธิบายพัฒนาการของ สังคมโดยหลักวิภาษวิธี และสรุปลงด้วยขั้นสูงสุดสุดท้าย คือสังคมนิยม นั่น เป็นสิ่งที่ขัดแย้ง กับกฎธรรมชาติที่ว่า ทุกสิ่งต้องตกอยู่ภายใต้กฎของความเป็นเปลี่ยนแปลงอีกด้วย ซึ่งในลักษณะนี้ ได้มีการวิพากษ์ต่อไปว่า มาร์กซ์และเอนเงิลส์ไม่เข้าใจและไม่สามารถวิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างอันติสมัสต์และสมมติสมัสต์ได้

วิวัฒนาการของรัฐจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนบน การเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจเกิดจากการ ต่อสู้ระหว่างชนชั้น ในแต่ละชนชั้นจะมีเชื้อของการทำลายตัวเองอยู่ ลักษณะของวิวัฒนาการของ สังคมจะเป็นไปในลักษณะวิภาษวิธี^๑ สังคมนายทุนปัจจุบันจะต้องถูกปฏิวัติโดยพลังของ ชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งมาร์กซ์อธิบายว่าเป็นครั้งแรกที่อำนาจรัฐจะตกมาอยู่ในมือของมวลชน

^๑ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๔), หน้า ๘๑ - ๘๒ กล่าวถึงหลักวิภาษวิธีว่ามีดังนี้

๑. ถือว่าสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ทั้งหลายเกี่ยวข้องกัน ต่างกำหนดซึ่งกันและกัน จะเข้าใจปรากฏการณ์ต้อง เข้าใจสภาพแวดล้อมของปรากฏการณ์นั้นด้วย
๒. ถือว่าสรรพสิ่งมีสภาพเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการเสื่อมสลาย เกิดขึ้นใหม่ และพัฒนาการ จำเป็นต้องพิจารณาปรากฏการณ์ ทั้งในแง่ที่เกี่ยวข้องกัน และทั้งในแง่ที่กำลังมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง โดยถือว่าสิ่งสำคัญไม่ใช่สิ่งที่กำลังคงอยู่ แต่เป็นสิ่งที่กำลัง เริ่มต้น และพัฒนาขึ้น
๓. ถือว่าขบวนการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นจากการ เปลี่ยนแปลง เจริญปริมาณก่อนที่ ฉะนั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจริญคุณภาพที่เป็น การเปลี่ยนพื้นฐานที่เห็น ได้แจ่มชัด

ส่วนใหญ่ เมื่อถึงขั้นของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ความขัดแย้งที่เป็นเชื้ออยู่ในตัวเองจะหมดไป เพราะไม่มีความขัดแย้งระหว่างชนชั้น เนื่องจากมีเพียงชนชั้นเดียว คือกรรมาชีพชนชั้นที่จะสร้างรูปแบบสังคมและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจตามอุดมการณ์ที่วางไว้ และในที่สุดก็จะพัฒนาไปถึงขั้นสังคมคอมมิวนิสต์ที่เป็นเป้าหมายสุดท้าย เมื่อถึงขั้นสุดท้ายของการพัฒนาการ สังคมก็จะเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น (Classless Society) เนื่องจากสังคมและสัมพันธ์ภาพทางเศรษฐกิจมีความเท่าเทียมเสมอภาคกันตามอุดมการณ์ที่วางไว้ รัฐและอำนาจรัฐก็หมดหน้าที่ลง และค่อยสลายตัวไป

เขาเจอตงได้รับเอาแนวความคิดนี้มาวิเคราะห์ประเทศจีน โดยเสนอความคิดไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "การปฏิวัติของจีนกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน" ว่า

"การพัฒนาของประเทศจีน (ในขั้นที่สำคัญหมายถึงการพัฒนาของชนชาติอื่น) ก็เช่นเดียวกับประชาชาติอื่น ๆ คือ เคยผ่านชีวิตชุมชนบุพกาล

การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพนี้เกิดขึ้นฉับพลัน เป็นการก้าวกระโดด แต่การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพอย่างฉับพลันนี้ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงโดยบังเอิญ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงแบบวิภาษวิธี เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดเป็นช่วง ๆ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงแบบต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงนี้จะไม่เคลื่อนไหวเป็นวงกลม จะไม่ซ้ารอยเค็มแต่จะเป็นการเคลื่อนไหวไปสู่สภาพใหม่ ซึ่งที่สูงขึ้นกว่าเค็มเสมอ

๔. ถือว่าสรรพสิ่งมีความขัดแย้งกันภายใน สิ่งของสิ่งหนึ่งจะมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ของเก่าและของใหม่ ด้านเสื่อมและด้านเจริญ การต่อสู้ขัดแย้งกันภายในสรรพสิ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณ ไปสู่เชิงคุณภาพ

ซึ่งไม่มีชนชั้นมาเป็นเวลาหลายหมื่นปี และเริ่มตั้งแต่ยุคชุมชนบุพกาลพึ่งทะเลาลง
ชีวิตสังคมเปลี่ยนไปสู่ชีวิตที่มีชนชั้นเป็นต้นมา ก็โดยานสังคมทาส และสังคม
ศักดินา ทรราชจนปัจจุบันก็เป็นเวลานานประมาณสี่พันปีแล้ว" ๑ และ

"ประชาชาติจีน ไม่เพียงแต่เป็นประชาชาติที่เลื่องลือทั่วโลกใน
ความมานะอดทนเท่านั้น หากยังเป็นประชาชาติที่รักอิสระภาพอย่างยิ่ง และอุดม
ด้วยประเพณีสืบเนื่องในทางปฏิวัติด้วย ขอแยกประวัติชนชาติขึ้นมาเป็นตัวอย่าง
ก็พิสูจน์ให้เห็นว่า ประชาชนจีนไม่อาจอดทนทนต่อการปกครองอำนาจที่โหด และ
ทุก ๆ ครั้งพวกเขาได้ใช้วิธีการปฏิวัติไปบรรลุลูกมงหมายในการโค่นและ
คัดแปลงการปกครองชนิดนี้... ประชาชาติจีนจึง เป็นประชาชาติที่มีประเพณี
สืบเนื่องในทางปฏิวัติอันมีเกียรติ และมีมรดกตกทอดทางประวัติศาสตร์อัน
ล้ำเลิศ" ๒

เหมาเจ๋อตง ได้วิเคราะห์พัฒนาการของสังคมจีนไว้ว่า ๓ หลังจากที่ได้พ้นจาก
ระบบทาสเข้าสู่ระบบศักดินา ซึ่งเหมาเจ๋อตงกล่าวถึงลักษณะของระบอบเศรษฐกิจและ
ระบบการเมืองในยุคศักดินาของจีนว่า พวกเจ้าที่ดิน เจ้าขุนมูลนายและพระเจ้าจักรพรรดิ
ได้ครอบครองที่ดินส่วนใหญ่ที่สุด ในขณะที่ชาวนามีที่ดินนิดเดียวหรือไม่มีเลย พวกเจ้าที่ดิน
จะขูดรีดค่าเช่ามาจากชาวนา และรัฐ (กลไกหรือเครื่องมือ) ของชนชั้นเจ้าที่ดิน จะบังคับ
เอาส่วยสาอากรจากชาวนาและเกณฑ์แรงงานจากชาวนาไป ดังนั้น ความขัดแย้งระหว่าง
ชนชั้นชาวนากับชนชั้นเจ้าของที่ดินจึงสะสมปริมาณมากขึ้น ต่อจากนั้นสังคมได้เปลี่ยนแปลงมา
เป็นสังคมเมืองขึ้น กึ่งเมืองขึ้นและกึ่งศักดินา สังคมเมืองขึ้นและกึ่งเมืองขึ้นเกิดจาก

๑ เหมาเจ๋อตง, สังคมนิยมเหมาเจ๋อตง, เล่ม ๒ (ตอนปลาย),
หน้า ๕๔๗ - ๕๔๘.

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๘ - ๕๔๙.

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐๐ - ๖๕๖.

"จักรวรรดินิยม" ได้เข้ามารุกรานและปกครองจีน โดยการสมคบกับพวกศักดินาที่ต้องการ
 "หาผลประโยชน์" สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ระบอบทุนนิยมเริ่มงอกงามขึ้น สังคมศักดินาสมบูรณ์
 ก็จะเริ่มทรุดลง กลายเป็นสังคมกึ่งศักดินา ซึ่งสังคมชนิดนี้ได้เพาะเชื้อของทุนนิยมเอาไว้
 ในตัว ดังนั้น สังคมทุนนิยมก็จะเริ่มงอกงามขึ้นในขณะที่เดียวกันกับที่ชนชั้นกรรมาชีพก็เริ่ม
 ขยายตัวมากขึ้นด้วย ชนชั้นกรรมาชีพจะเป็นแกนนำในการปฏิวัติประชาธิปไตย ทุนนิยมซึ่ง
 โคนล้มระบบศักดินา เพื่อนำให้เกิดสังคมทุนนิยมขึ้นตามลำดับพัฒนาการของประวัติศาสตร์ชนชั้น
 และสังคม ต่อจากนั้นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรรมาชีพกับนายทุนในระบอบทุนนิยมก็จะเกิด
 ขึ้นแทนที่สังคมเก่า ซึ่งหน้าที่ของชนชั้นกรรมาชีพ ก็คือ ปฏิวัติโค่นล้ม การกดขี่ของนายทุน
 ซึ่งเป็นการปฏิวัติสังคมนิยม และนำไปสู่สังคมที่ปราศจากชนชั้น โดยรัฐโค่นล้มตัวไปในที่สุด

เหมาเจ๋อตง โคนล้มระบบทุนนิยม-เลนิน โดยเสนอไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง
 "ว่าด้วยแผนจัดการประชาธิปไตยประชาชน" ว่า

"เมื่อชนชั้นสูญเสียไป เนื่องจากสับสนบทบาทและหมกความจำเป็น สิ่งทั้งปวงที่เป็น
 เครื่องมือแห่งการต่อสู้ทางชนชั้น พรรคการเมืองและกลไกรัฐ ก็จะค่อย ๆ เสื่อมสลายลง
 หมกภาวะหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ของมัน" ๒

จักรวรรดินิยม คือทุนนิยมผูกขาดขนาดใหญ่ ซึ่งเกิดจากการพัฒนาพลังการผลิต
 ให้สูงจนสินค้าถูกผลิตออกมามากมาย รวมทั้งสินค้าฟุ่มเฟือย (เนื่องจากมุ่งกำไรเป็นสำคัญ
 มิได้มุ่งบรรเทาประโยชน์) ดังนั้น จึงเกิดภาวะสินค้าล้นตลาด ซึ่งจะต้องหาทางออกโดยหา
 อาณานิคม ซึ่งช่วยแก้ปัญหาในเรื่องตลาดระบายสินค้า และเป็นแหล่งวัตถุดิบที่จะนำมาผลิต
 สินค้าอีกด้วย

๒ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๕ (ตอนปลาย) หน้า ๗๔๓.

ง. รัฐในอุดมคติ

จุดหมายของคอมมิวนิสต์เกี่ยวกับสังคมที่เป็นพัฒนาการขั้นสุดท้าย คือการสลายตัวของรัฐ เนื่องจากการสลายตัวของชนชั้นกรรมาชีพ จากความคิดที่มีพื้นฐานจากการใช้กฎวิภาษวิธีอธิบายพัฒนาการของสังคมตามลำดับขั้น จนถึงขั้นสูงสุด คือสังคมคอมมิวนิสต์นั้น หมายถึงว่า ทุกประเทศหรือทุกรัฐในโลกกลายเป็นชนชั้นเดียวกัน เมื่อเป็นชนชั้นเดียวกัน รัฐก็จะสลายตัวไปในที่สุด การสรุปเช่นนี้ได้มาจากข้อคิดเห็นของเลนิน ในเรื่องการปฏิวัติโลกว่า เนื่องจากในแต่ละประเทศมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในระดับที่ไม่เท่ากัน การปฏิวัติสังคมนิยม จึงไม่อาจจะพร้อมกันได้ในทุกประเทศ แต่เมื่อมีประเทศใดประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศปฏิวัติสังคมนิยมได้แล้ว เร็วก่อน ก็จะมีการติดต่อกับประเทศในโลกที่สามและพยายามโฆษณาลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยภาษาที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อปลุกระดมมวลชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลกให้เข้าร่วมในการปฏิวัติโลกร่วมกัน

เหมาเจ๋อตง ได้กล่าวถึงความคิดเลนิน โดยเสนอไว้ในหนังสือสมุดปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยลัทธิประชาวิปไทยแผนใหม่" ว่า

"การปฏิวัติจีนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติของโลก"^๒ และ

"การปฏิวัติจีนนี้ (การปฏิวัติโดยผู้นำของชนชั้นกรรมาชีพ) เป็นการปฏิวัติที่โจมตีจักรวรรดินิยมอย่างถึงที่สุด ดังนั้น จึงไม่เป็นที่ยินยอม หากแต่เป็นที่คัดค้านของจักรวรรดินิยม แต่การปฏิวัติจีนนี้กลับได้รับการยินยอมจากสังคมนิยม และได้รับการช่วยเหลือจากประเทศสังคมนิยม และชนชั้นกรรมาชีพ แห่งสังคมนิยม เพราะฉะนั้น การปฏิวัติจีนนี้จึงต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติโลกแห่งสังคมนิยมชนชั้นกรรมาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น"^๓ และ

^๑ พลตักกี้ จีรโกรศิริ, ความคิดทางการเมืองสมัยใหม่, หน้า ๑๕๗.

^๒ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๖๕๐.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕๖.

"ขอแค่ให้พวกเขาคัดค้านจักรพรรดินิยมเท่านั้น การปฏิวัติของพวกเขาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติของโลกแห่งสังคมนิยมชนชั้นกรรมาชีพด้วย"^๑

เมื่อการปฏิวัติอยู่ในระดับปฏิวัติสังคมนิยมทั่วโลกแล้ว สภาพสังคมโดยทั่วไปก็จะเป็นในลักษณะที่มาร์กซ์กล่าวไว้ว่า "แต่ละคนให้ผลประโยชน์แก่ส่วนรวมตามความสามารถของตน และแต่ละคนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากส่วนรวมตามความจำเป็นของตน"^๒ ซึ่งกระทำได้โดยการปฏิวัติตามคำประกาศของคอมมิวนิสต์ (Communist Manifesto)

๑๐ ประการดังต่อไปนี้

๑. ล้มเลิกระบบทรัพย์สินส่วนบุคคล เช่นที่ดิน รวมทั้งผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากที่ดินนั้น แล้วยกให้เป็นทรัพย์สินและผลประโยชน์ตอบสนองความต้องการของมวลชน
๒. ล้มเลิกกรรมสิทธิ์ใด ๆ ในทางมรดกและทายาท
๓. จัดเก็บภาษีรายได้แบบขั้นบันไดเป็นลำดับ
๔. ควรยึดทรัพย์สินของพวกค่างควา พวกจลาจล และพวกผู้พวยพอดอกนอกประเทศทั้งหมดเป็นของรัฐ
๕. รวมเครดิตทางเศรษฐกิจทุกอย่าง เป็นของรัฐ มีการควบคุมของรัฐและการรวมอำนาจในศูนย์กลาง
๖. รัฐต้องควบคุมและรวมการขนส่งและคมนาคมไว้ที่ศูนย์กลาง
๗. ปรับปรุงและพัฒนาที่ดินและผลผลิตทางการเกษตรกรรม
๘. กระจายแรงงานให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
๙. นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้โดยเต็มที่ในการผลิต กำจัดความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔๑.

๒ แปลจาก "From each according to his ability—to each according to his needs" ของ Karl Marx, Communist Manifesto (New York; 1936), p. 218.

๑๐. ให้การศึกษาฟรีทุกระดับแก่ประชาชนตามความสามารถและความถนัด จัดการศึกษาให้เข้ากับระบบการผลิต และเป็นประโยชน์แก่อุตสาหกรรมผลิต ให้ทำลายระบบการใช้แรงงานเด็กในโรงงานด้วย"^๑

เหมา เจ๋อตง ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการรับเอาคำประกาศลัทธิคอมมิวนิสต์มาเป็นแนวทางในจีน โดยเสนอไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยนโยบาย"^๒ ว่า การจะไปสู่อุดมการณ์ที่วางไว้นั้น ให้โดยการใช้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำในการปรับปรุงแรงงาน เก็บภาษีตามส่วนของรายได้ กำจัดพวกทรยศต่อคอมมิวนิสต์ พัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ให้สิทธิแก่ประชาชนและสร้างเศรษฐกิจและการทหารให้มั่นคง

และในสมุดปกแดง เรื่อง "ปัญหาวิทยาศาสตร์ในสังคมปฏิวัติของจีน"^๓ เหมา เจ๋อตง ได้กล่าวไว้ว่า

"สงครามที่มวลมนุษยส่วนใหญ่และชาวจีนส่วนใหญ่ดำเนินอยู่นั้น เป็นสงครามที่เป็นธรรมชาติ เป็นภารกิจอันมีเกียรติสูงสุดที่กอบกู้มนุษยชาติ และกอบกู้ประเทศจีนและเป็นสะพานที่จะทอดใหญ่ประวัติศาสตร์โลกเข้าสู่ยุคใหม่อย่างไม่ต้องสงสัยเลย แมแต่ถนอย เมื่อใดที่สงครามกาวหนาไปถึงขั้นทำลายชนชั้น และทำลายรัฐสูญสิ้นไปหมดแล้ว เมื่อนั้นก็จะมีสงครามอะไรทั้งสิ้น ไม่มีสงครามปฏิวัติและก็ไม่มีการปฏิวัติ ไม่มีสงครามที่ไม่เป็นธรรมชาติ และก็ไม่มีการปฏิวัติที่เป็นธรรมชาติ นั่นคือ ยุคแห่งสันติภาพทั่วนิรันดร์ของมนุษยชาติ"^๔

^๑ Ibid., p. 218-221 และดูเพิ่มเติมใน เสน่ห์ จามริก, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๙), หน้า ๔๙๘.

^๒ เหมา เจ๋อตง, สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๒ (ตอนปลาย),

หน้า ๕๐๑ - ๕๐๒.

^๓ เหมา เจ๋อตง, สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๓๕๐.

ในการสรุปถึงสังคมนิยมของเหมาเจ๋อตง ข้อสรุปคงเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มาร์กซ์-เลนิน คือเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น มีปัจจัยการผลิตเป็นสมบัติส่วนรวมของประชาชน สมาชิกในสังคมนิยมฐานะเท่าเทียมหรือเสมอภาคกัน สมาชิกในสังคมนิยมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ คือสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างรอบด้าน ทั้งร่างกายและความคิด ซึ่งลักษณะของสังคมนิยมเช่นนี้เป็นเป้าหมายที่คอมมิวนิสต์จะต้องก้าวไปให้ถึง เหมาเจ๋อตง ก็มีลักษณะพิเศษของตนเองในเรื่อง การใช้ "ชาวนาเป็นฐานของการปฏิวัติสังคมนิยมชนชั้นกรรมาชีพ"^๑ และลักษณะเด่นของเหมาเจ๋อตงอีกประการหนึ่งคือ "สงครามจรยุทธ์"^๒ ซึ่งเป็นสงครามนอกรูปแบบที่แตกต่างไปจากปกติ

ความคิดของเหมาเจ๋อตงมีทั้งลักษณะของ "ตะวันตก" และ "ตะวันออก" รวมกัน คือรับทั้งแนวความคิดมาร์กซ์-เลนิน และจีนโบราณ ในส่วนที่เป็นทฤษฎีทางการเมืองส่วนใหญ่จะเน้นแนวทางมาร์กซ์-เลนิน แต่ในขณะที่เดียวกันเหมาเจ๋อตงก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกของบุคคล หรือคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลอย่างมาก เช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะการเน้นคุณธรรมเป็นลักษณะที่สืบทอดมาจากจีนโบราณ

ดังนั้น เหมาเจ๋อตงจึงมีแนวความคิดที่แตกต่างไปจากมาร์กซ์อื่น ๆ^๓ ซึ่งเหมาเจ๋อตงก็ได้อธิบายความแตกต่างนี้ไว้ในหนังสือสมุคปกแดง ที่มีชื่อเสียงของเขาว่า แนวความคิดมาร์กซ์-เลนินในจีนจำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษแตกต่างออกไป ก็เนื่องจาก

^๑ คุรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ ๓ หัวข้อที่ ๓.๓ ทรรศนะเกี่ยวกับการปกครอง

^๒ เรื่องเดียวกัน และคุรายละเอียดเพิ่มเติมใน Stuart R. Schram,

The Political thought of Mao-Tse Tung (New York: Frederick A Praeger, 1963), pp. 374 - 375.

^๓ Ibid., pp. 415 - 417.

สภาพแวดล้อมในประเทศจีนต่างจากที่อื่น ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางปฏิบัติแก้ไขจึง
จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับประเทศจีนเอง นั่นคือ ต้อง เป็นแนวทางของจีนโดยเฉพาะ ซึ่ง
แนวทางนี้ก็ เป็นแนวทางของเหมาเจ๋อตงนั่นเอง

๒. ทรรศนะเกี่ยวกับมนุษย์

ก. ธรรมชาติของมนุษย์

ในเรื่องกำเนิดของมนุษย์นั้น เหมาเจ๋อตงเองก็เช่นเดียวกับนักปรัชญาจีนส่วนใหญ่
คือไม่ไต่ถ้าวัวถึงเรื่องกำเนิดของมนุษย์ซักเจมก เพราะจุดหมายสำคัญของเหมาเจ๋อตง
อยู่ที่การเน้นถึง การปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากกว่า เหมาเจ๋อตง
ใช้คำว่า "พลังวิริยภาพโดยความสำนึก" ^๑ โดยหมายถึงการเคลื่อนไหวและความ
พยายามโดยความสำนึก ซึ่งสิ่งนี้เป็นลักษณะพิเศษที่จำแนกความแตกต่างระหว่างคนกับสิ่งอื่น ๆ
ลักษณะพิเศษของคนนี้จะแสดงออกอย่างแจ่มชัดและแรงกล้าในสงครามปฏิวัติ

พลังวิริยภาพโดยความสำนึกของมนุษย์นี้ ได้มาจากการทำหรือการปฏิบัติที่สอดคล้อง
กับความจริงทางภววิสัย คือถ้าไม่มีพื้นฐานอยู่บนการปฏิบัติจริง โดยเอาแต่คิดทฤษฎี
อย่างเดียว เหมาเจ๋อตงเชื่อว่าไม่อาจจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ในกรณีนี้ เหมาเจ๋อตง
แสดงให้เห็นว่า พลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์โดย เป็นสมรรถภาพทางอภิวิสัย แต่สมรรถภาพนี้
สามารถจะพาเราไปสู่ความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อใช้เงื่อนไขทางภววิสัยหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง
ในขณะนั้นทั้งหมดมาเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนให้ไปถึงความมีชัยชนะในที่สุด เหมาเปรียบเทียบ

^๑ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง, เล่ม ๒ (ตอนต้น), หน้า ๓๐๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๙.

ว่าเหมือนกับกรวยน้ำในมหาสมุทรแห่งสงคราม เราจำเป็นต้องใช้สมรรถภาพของเราเองประคองตัวไม่ให้จมน้ำ และในขณะที่เดียวกัน เราต้องหาวิถีทางที่จะข้ามไปยังฝั่งปากโน้นได้อย่างแน่วแน่และมีระบบควยในเวลาเดียวกัน

ติตัส (๑๙๖๘)^๑ ได้เสนอความคิดเห็นต่อทฤษฎีของมาร์กซ์-เลนินและสาธุศิษย์ที่มีต่อมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์ถูกมอง ๒ ฐานะคือ

๑. มนุษย์ในฐานะเป็นผลิตผลของธรรมชาติ มนุษย์ในฐานะนี้ไม่ต่างจากสัตว์อื่น
๒. มนุษย์ในฐานะเป็นผลิตผลของสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ

เขากล่าวว่าสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีระดับสถานภาพที่ต่างจากสัตว์อื่น คือมนุษย์สามารถปรับปรุงและควบคุมสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นปัจจัยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ สามารถกำหนดวิถีทางและประวัติศาสตร์ของตัวเองได้ สามารถสร้างเงื่อนไขและความเป็นไปในชีวิตได้ ในทฤษฎีนี้มนุษย์ไม่ได้อยู่เหนือกฎธรรมชาติ เพราะมนุษย์ยังเป็นส่วนหนึ่งของกฎธรรมชาติในเรื่องกฎแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่นั่นเอง

อีริค ฟรอมม์ ได้เสนอความคิดว่า ในกรณีที่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่า แนวความคิดของคอมมิวนิสต์นั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์ และมองเห็นว่าคอมมิวนิสต์เน้นถึงเรื่องมนุษย์ถูกควบคุมโดยสังคม หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งในลักษณะนี้ คือการไม่ให้ความสำคัญต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ แต่ถาเราพิจารณาจริง ๆ จากข้อเขียนของมาร์กซ์จะพบว่าไม่เพียงแต่สภาพแวดล้อมเท่านั้นที่กำหนดมนุษย์ มนุษย์เองก็กำหนดสิ่งแวดล้อมควยเช่นเดียวกัน^๒ ยิ่งถาเรามองอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เราจะพบว่าคอมมิวนิสต์นั้นเป็นมนุษย์นิยม

^๑ Harold H. Titus, Living Issues in Philosophy. (New York: Litton Educational Publishing, Inc., 1968), p. 213.

^๒ Erich Fromm, Marx's Concept of Man (New York: Frederick Ungar Publishing Co., 1967), p. 22.

(Humanism) ค่าย คือเป็นมนุษยนิยมในแง่ที่ว่า มนุษย์นั้นมีศักยภาพในการพัฒนาตัวเอง ให้สมบูรณ์ได้ โดยเชื่อว่า "มนุษย์เป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์ของเขาเอง และเป็นผู้สร้างตัวเอง ค่าย" วัตถุประสงค์วิทยานี้ มีใจมุ่งหมายที่จะเป็นการควบคุมมนุษย์ให้มีลักษณะเหมือนกันทุกคน สิ่งที่เขาต้องการคือ เอกภาพในความแตกต่างและการทำให้หลุดพ้นจากโซ่ตรวนทาง เศรษฐกิจ (หรือความแปลกหน้า)^๒ และกลับคืนมาสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

เราไม่ทราบว่าเขาคิดเช่นนี้หรือไม่ แต่เขาเจตงเองก็ยืนยันลักษณะมนุษยนิยม ออกมาอย่างชัดแจ้งในสมุคปกแคง เรื่อง "ความล้มละลายของทฤษฎีประวัติศาสตร์นิยม" ว่า

"ในบรรดาสິงทั้งปวงในโลก คนเป็นสิงที่มีค่าที่สุด"^๓

การเน้นถึงความพยายามหรือความมานะ ความมีศักยภาพของคณ เราจะพบได้ใน สมุคปกแคง เรื่อง "ดุ้งงิ๋ยย้ายภูเขา"^๔

คณนี้ (๑๙๖๖) ได้ให้ทฤษฎีว่า^๕ ฐานะของมนุษย์ในสังคมนั้น เป็นสัตว์ เศรษฐกิจ เนื่องจากมนุษย์คือผลของพื้นฐานทาง เศรษฐกิจที่เขาบริโภคและอุปโภคในกระบวนการ

^๒Ibid., p. 7.

^๓ดูเพิ่มเติมจากวิทยานิพนธ์ของบุหลัน รัตนกฤษณาธาร, "วิเคราะห์ปัญหาเรื่อง ความแปลกหน้า" ในหนังสือคณฉบับ เรื่อง เศรษฐกิจและปรัชญาของ คาร์ล มาร์กซ, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษ แผนกวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙).

^๔เขาเจตง, สรวนนิพนธ์เขาเจตง, เล่ม ๔ (ตอนปลาย), หน้า ๘๓๕.

^๕เขาเจตง, สรวนนิพนธ์เขาเจตง, เล่ม ๓ (ตอนปลาย), หน้า ๕๔๖.

^๖W.A. Dunning, A History of Political Theories, (New York: Columbia University Press, 1966), p. 372.

วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างของสังคมเกิดขึ้นเพราะพลังความขัดแย้งระหว่างชนชั้น อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ระเบียบสังคมมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยทุกชั้นตอนของขบวนการวิวัฒนาการ จะถูกกำหนดไปตามกระบวนการระบบเศรษฐกิจ ขอให้จริงจังทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้เป็นตัวกำหนดพื้นฐานรูปแบบ โครงสร้าง วัตถุประสงค์ และวิธีการของการเมือง สถาบันการเมือง และ รัฐบาล เหล่านี้ทั้งหมดยอมเปลี่ยนแปลงและเป็นไปตามแนวโน้มทางเศรษฐกิจ

เราอาจสรุปความคิดของมาร์กซ์ เลนิน จนถึง เหมาเจ๋อตง ได้ว่าความเชื่อพื้นฐานแรก คือ คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน (ในเรื่อง สิทธิ และ อำนาจ) แต่สภาพที่เท่าเทียมกันนั้นถูกบิดเบือนด้วยสภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่จะหวนกลับไปสู่ธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์นั้น จะต้องขจัดความแตกต่างระหว่างชนชั้นที่เกิดจากสภาวะทางเศรษฐกิจนี้ให้หมดสิ้นไป และเมื่อความแตกต่างของชนชั้นหมดไป รัฐที่เกิดขึ้นมาเพราะสาเหตุความขัดแย้งระหว่างชนชั้นก็จะสลายไปด้วย มนุษย์ก็จะกลับไปสู่ธรรมชาติดั้งเดิม คือ ธรรมชาติที่เท่าเทียมกัน

ข. ชนชั้นทางสังคมของมนุษย์

เหมาเจ๋อตง ได้วิเคราะห์ชนชั้นของประเทศจีนโดยอาศัยหลักมาร์กซ์ - เลนิน โดยแบ่งชนชั้นออกเป็น ๖ ชนชั้น คือ

๑. ชนชั้นเจ้าที่ดิน
๒. ชนชั้นนายทุน
๓. ชนชั้นนายทนน้อยที่มีโซฮาวนา
๔. ชนชั้นชาวนา
๕. ชนชั้นกรรมกรอาชีพ
๖. พวกจรจัด

เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์ เหมาเจ๋อตง เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า

ชนชั้นเจ้าที่ดินนั้น เหมาเจอตง กล่าวว่า เป็นรากฐานสังคมที่สำคัญที่สุดของ
 กลุ่มจักรพรรดินิยมในการปกครองจีน เป็นชนชั้นที่กดขี่ขูดรีดและกดขี่ชาวนาควาระบบ
 ตักคินาและ เป็นชนชั้นที่ขัดขวางความก้าวหน้าของสังคมจีน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ
 และวัฒนธรรม ดังนั้น ชนชั้นเจ้าที่ดินจึงเป็นเป้าหมายของการปฏิวัติ ไม่ใช่ตัวที่ก่อให้เกิด
 เกิดพลังผลักดันของการปฏิวัติ ชนชั้นเหล่านี้เป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ทางการผลิต
 ที่ล้าหลังที่สุดและปฏิกิริยาที่ล้าหลังของจีน เป็นตัวขัดขวางพลังการผลิตของจีน "กลุ่มชนชั้น
 เจ้าที่ดินกับจุดมุ่งหมายของการปฏิวัติของจีนเข้ากันไม่ได้" ดังนั้น เหมาเจอตง จึง
 เห็นว่า ชนชั้นเจ้าที่ดิน คือ ชนชั้นที่จะต้องทำให้หมดสิ้นไป ลักษณะของชนชั้นเจ้าที่ดิน
 คือ "ผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยตนเองไม่ใช่แรงงานหรือแม้แต่ใช้แรงงานในงาน
 เบ็ดเตล็ด และครองชีพโดยอาศัยการขูดรีดชาวนา คือ เก็บค่าเช่าที่ดิน หรือ ใหญ่
 เงินควยอัตราดอกเบี้ยสูง"

ชนชั้นนายทุนได้ถูกแบ่งเป็น ชนชั้นนายทุนใหญ่ และชนชั้นนายทุนชาติ ความ
 แตกต่างระหว่างสองชนชั้นนี้ คือ ชนชั้นนายทุนใหญ่นี้มีลักษณะเป็น นายหนา^๒ ถึง
 นั้นพวกนี้จึงต้องถูกโค่นล้ม เนื่องจากเอาใจใฝ่ไปในกลุ่มจักรพรรดินิยม และแอนตี้
 คอมมิวนิสต์ ส่วนชนชาตินายทุนชาตินั้น เป็นพวกถูกจักรพรรดินิยมกดขี่และถูกตักคินา
 ผูกมัด ดังนั้นพวกนี้จึงขัดแย้งกับจักรพรรดินิยมและตักคินานิยม แต่พวกเขาไม่อาจจะทำ

^๑ เหมาเจอตง, "สรรนิพนธ์ เหมาเจอตง", เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๒๕๓

^๒ นายหนา หมายถึง ลักษณะที่นายทุนต่างประเทศของกลุ่มจักรพรรดินิยมได้
 จ้างคนจีนจำนวนหนึ่งไว้เป็นตัวแทนของพวกเขาเพื่อดำเนินการทางเศรษฐกิจ โดย
 พวกนายหนาเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลทางการปกครองภายในประเทศจีน

^๓ เหมาเจอตง, "สรรนิพนธ์ เหมาเจอตง", เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๒๓๑

อะไรก็ขาดลงไปได้ เพราะยังมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อกันอยู่ ชนในชั้นนี้
 เหมาะเจาะตง ขอมรับพิจารณานายทุนชาติให้เป็นส่วนหนึ่งของพลังในการปฏิบัติสังคมนาย

ชนชั้นนายทุนน้อยประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากชาวนา เช่น บัญชาชน
 พอค้ายอย หัตถกร^๒ และผู้มีอาชีพอิสระ ลักษณะที่เหมือนกันของชนชั้นนายทุนน้อย
 และชนชั้นนายทุนกลางในชนชั้นชาวนา คือ ถูกกดขี่โดยจักรพรรดินิยม ตักคินานิยม
 และนายทุนใหญ่ ชนชั้นนี้จึงเป็นพลังในการปฏิวัติได้ ถ้าได้รับการโฆษณาและจัดตั้ง
 ในทางปฏิบัติโดยการชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์

ชนชั้นชาวนา เป็นชนชั้นส่วนใหญ่ (๘๐ เปอร์เซ็นต์) ของประเทศ
 ชนชั้นนี้ถูกแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ชาวนารวย ซึ่ง เหมาะเจาะตง เปรียบเทียบ
 ว่าเป็น "ชนชั้นนายทุนในชนบท"^๓ พวกนี้จะมีที่ดินส่วนหนึ่งให้เขา และมีเงินให้
 โดยคิอครัวคอกเบี้ยสูง หรือ การชู้กรีกแรงงานรับจ้างจากคนงาน^๔ ชาวนากลาง
 เป็นกลุ่มที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในทางเศรษฐกิจพอสมควร ชาวนากลางจะใช้
 แรงงานตัวเองทั้งหมดโดยไม่ไคชู้กรีกจากผู้อื่นและไม่ขายแรงงาน^๕ ส่วนชาวนา
 จน เป็นผู้ที่ไม่มืที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินไม่เพียงพอ มีเครื่องมือไม่ครบบริบูรณ์ ส่วนใหญ่
 จะเช่าที่ดินและต้องขายแรงงานบ้างโดยทั่วไป^๖ กลุ่มชาวนาที่เป็นพลังการปฏิวัติ
 ที่มหาศาลที่สุดของจีน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๓

^๒ หัตถกร หมายถึง พวกที่มีบัจจัยในการผลิตเป็นของตัวเอง ไม่จ้างลูกจ้าง
 หรือถ้าจ้างก็จ้างเพียงผู้ช่วยหรือลูกศิษย์ฝึกงานคนสองคนเท่านั้น

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๓

^๔ เหมาะเจาะตง, "สรรนิพนธ์ เหมาะเจาะตง", เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๒๕๕

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๖

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๗

ชนชั้นกรรมาชีพ เป็นชนชั้นพื้นฐานของการปฏิวัติซึ่งนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน พวกเขามีมือที่กินหรือ เครื่องมืออันใดเลย ส่วนใหญ่จะขายแรงงานเพื่อยังชีพ เป็นชนชั้นที่มีลักษณะตื่นตัวสูงสุด และจัดตั้งที่ดีที่สุดสำหรับการปฏิวัติ แต่การปฏิวัตินั้นต้องอาศัยความสามัคคีร่วมกับชนชั้นอื่นด้วย เช่น ชนชั้นชาวนากลางและชาวนาจน ชนชั้นนายทุนน้อย ส่วนชนชั้นนายทุนชาติเป็นพันธมิตรได้ในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

พวกจรรจิก คือ พวกกลุ่มวางงานทั้งในชนบทและในเมืองที่ถูกบีบบังคับโดยภาวะทางเศรษฐกิจ จนไม่อาจจะประกอบอาชีพที่สุจริตได้ จึงหันไปประกอบมิจฉาชีพ พวกนี้ถ้าจะนำมารวมปฏิวัติจะต้องกักแปลงและป้องกันลักษณะชอบทำลายของเขาให้ได้เสียก่อน

เหมาเจอตงได้สรุปว่า กลุ่มที่ฝึกไ้กับจักรพรรดินิยม คือ บรรดาขุนศึก ขุนนาง ชนชั้นนายหนา และชนชั้นเจ้าที่ดินใหญ่ เป็นศัตรูของคอมมิวนิสต์ ชนชั้นกรรมาชีพ อุตสาหกรรม เป็นพลังนำในการปฏิวัติ ชนชั้นกักรรมาชีพ และ นายชนชั้นนายทุนน้อย เป็นพลังสนับสนุน ส่วนชนชั้นกลางนั้นเป็นพวกที่โลเลอาจอาจจะเรียกว่า พวกจับปลา สองมือหรือที่สองหน้าก็ได้ พวกนี้ เหมาเจอตง กล่าววาทองระวังอย่าให้เขามากอกวนพรรคได้

ชนชั้นทางสังคมจีนที่ไกลกล่าวมานี้เป็นชนชั้นที่เกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุของพลังปัจจัยในการผลิตต่างกันในแต่ละชนชั้นนั่นเอง แต่จุดสำคัญในเรื่องชนชั้นนี้ คือ ชนชั้นที่ถือว่าเป็นพลังหรือแรงสำคัญในการผลักดันการปฏิวัติ คือ ชนชั้นกรรมาชีพเสมอ เช่น

"ชนชั้นนายทุนน้อย เหล่านี้ จะได้รับการปลดแอกก็ต่อเมื่อ อยู่ในการนำของชนชั้นกรรมาชีพแล้วเท่านั้น"

เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖

เหมาเจอตง, "สรรนิพนธ์ เหมาเจอตง" เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๒๓๓

"ชาวนาจนเป็นมวลชนชาวนาวันไพศาลที่ไม่มีที่กินหรือ มีที่กิน
ไม่เพียงพอ เป็นชนชั้นกึ่งกรรมกรมาชีพในชนบท เป็นพลังผลักดันที่ไพศาลที่สุดใน
ในขบวนการปฏิวัติของจีน เป็นพันธมิตร โดยธรรมชาติและเชื่อถือไ้ไ้ไ้
ที่สุดของชนชั้นกรรมกรมาชีพ และเป็นพลังหลักในขบวนการปฏิวัติของจีน มีแต่
อยู่ในการนำของชนชั้นกรรมกรมาชีพเท่านั้น ชาวนาจนและชาวนากลางจึงจะ
รับการปลดแอกได้"^๑

"แต่กว่าพวกเขา (ชนชั้นกรรมกรมาชีพ) ถึงย่องงไ้ไ้ไ้เสียก็ไ้ไ้ไ้กลายเป็น
เป็นพลังผลักดันที่เป็นพื้นฐานที่สุดในการปฏิวัติจีนแล้ว ถ้าปราศจากการนำ
ของชนชั้นกรรมกรมาชีพ การปฏิวัติของจีนก็ไ้ไ้ไ้จะไ้ไ้ไ้ชนะอย่างแน่นอน"^๒

"แต่กิจการประชาธิปไตยประชาชน ต้องการ การนำ ของชน
ชั้นกรรมกรมาชีพ เพราะมีแต่ชนชั้นกรรมกรมาชีพเท่านั้นที่เห็นการณไ้ไ้ไ้ที่สุด เห็น
แก่ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว และมีลักษณะถึงที่สุดในการปฏิวัติมากที่สุด ประ
วัติศาสตร์ของการปฏิวัติทั้งหมด ไ้ไ้ไ้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ถ้าไม่มี การนำ
ของชนชั้นกรรมกรมาชีพแล้ว การปฏิวัติก็ไ้ไ้ไ้จะพ่ายแพ เมื่อมี การนำ ของ ชน
ชั้นกรรมกรมาชีพ การปฏิวัติก็ชนะ"^๓

ในการที่เหมาเจอตง ไ้ไ้ไ้วิเคราะห์ชนชั้นของจีนโดยอาศัยหลักมาร์กซ์ -
เลนินนั้น มีผู้วิจารณ์ว่า^๔ ข้อเขียนของเหมาเจอตง นำเอาทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้น
ของมาร์กซ์มาประยุกต์ใช้เฉพาะการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เหมาเจอตงไม่ไ้ไ้ไ้คำนึงถึง
ภาววิสัยที่แท้จริงของสังคมจีนที่เป็นลักษณะของความล่าหลังแบบเอเชียที่ต่างไปจาก

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

^๓ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์ เหมาเจอตง, เล่ม ๔ (ตอนปลาย), หน้า ๗๖๖

^๔ สวินัย ภรณ์วลัย, "ความอัปจนของลัทธิเหมา หรือ ความอัปจนของลัทธิ
มาร์กซ์", วารสาร เศรษฐศาสตร์และการ เมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ตุลาคม-
ธันวาคม ๒๕๒๔) : หน้า ๗ - ๒๒.

สังคมของมาร์กซ์ได้อธิบายไว้ในทฤษฎีของเขา และ แทนที่จะยอมรับว่าการวิเคราะห์
ชั้นชั้นในจีนนั้นเป็นทฤษฎีของเหมาเจ๋อตง เอง เขากลับนำเอาทฤษฎีวิถุนิยมประวัติ-
ศาสตร์มาอธิบายทฤษฎีการปฏิวัติและทฤษฎีการสร้างสังคมนิยมของจีนซึ่งเป็นลักษณะ
พิเศษของจีนมาอธิบายอย่างถูกต้องชัด เจนราวกับว่าสังคมของมาร์กซ์มีลักษณะสังคม
ที่เหมือนกันจนนำมาอธิบายแทนที่กันได้ ค่ายเหตุนิจจึงทำให้ขอ เขียนของเหมาเจ๋อตง
เกิดความขัดแย้งกับตัวเองในบางตอน เนื่องจากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

ก. มนุษย์กับความรู

เรื่องความรู้ของมนุษย์นั้น มาร์กซ์ไม่ได้กล่าวถึงระบบวิภาษวิธีที่ก่อให้เกิด
ความรู้ไว้อย่างละเอียดชัดเจนนัก เองเกลส์เป็นผู้นำความคิดเรื่องวิภาษวิธีมาอธิบาย
ไว้เป็นสูตรสำเร็จว่า กฎของวิภาษวิธีมี ๓ ประการ คือ

- ๑. กฎของการเปลี่ยนแปลงจากปริมาณไปสู่คุณภาพ
- ๒. กฎของการแปรซึ่งกันและกันของสิ่งตรงกันข้าม
- ๓. กฎของการปฏิเสธของการปฏิเสธ

เลนินได้รับเอาความคิดนี้มากล่าวสรุปไว้ว่า วิภาษวิธี คือ เอกภาพของ
สิ่งตรงกันข้าม โดยเสนอกฎไว้ว่า

- ๑. กฎของการเปลี่ยนไปสู่กันและกันของสิ่งตรงข้าม
- ๒. กฎของการเปลี่ยนจากปริมาณไปสู่คุณภาพ และ ในทางตรงกันข้าม
- ๓. กฎของการปฏิเสธของการปฏิเสธ

ต่อมา สตาลิน ได้กล่าวสรุปว่า วิภาษวิธีมีกฎ ๔ ประการ คือ

- ๑. วิภาษวิธีเป็นการมองธรรมชาติในฐานะเป็นส่วนทั้งหมด อันหนึ่งอันเดียว
ที่มีความสัมพันธ์กัน
- ๒. วิภาษวิธีเป็นการมองธรรมชาติ ในฐานะที่เป็นสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง
ไม่ขาดสาย

๓. วิชาวิธี เป็น การมองกระบวนการพัฒนา ในรูปของกระบวนการที่ การเปลี่ยนแปลงทางปริมาณนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ

๔. วิชาวิธี เป็น การมองว่า การพัฒนาคือรูปการที่แสดงออกของการ ต่อสู้ความขัดแย้งภายใน

เหมาเจอตง ไท้กล่าวไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยการปฏิบัติ" ไว้ว่า วัตถุนิยมก่อนมาร์กซนั้นพิจารณาปัญหาการรับรู้ ของมนุษย์ โดยแยกออกจากลักษณะสังคม ของมนุษย์ และแยกออกจากการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ ของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติทางสังคมว่าต้องอิงอาศัยกันอยู่ เหมาเจอตง มองเห็นว่ามีแต่การปฏิบัติทางสังคมเท่านั้นที่เป็นบรรทัดฐานแห่งสังขรรวมความรู้ที่มี ต่อโลกภายนอก ทฤษฎีความรู้ ของวัตถุนิยมวิชานั้นได้ยกฐานะของการปฏิบัติไว้ เป็นอันดับแรก โดยเห็นว่าความรู้ ของมนุษย์แยกออกจากการปฏิบัติไม่ได้เลยแม้แต่น้อย เหมาเจอตง กล่าวถึง วัตถุนิยมวิชาของมาร์กซว่ามีขอเด่นคือ เป็นสิ่งที่รับใช้ ชนชั้นกรรมาชีพ และเน้นความสัมพันธ์ที่ทฤษฎีต้องอาศัยการปฏิบัติ คือ ทฤษฎีมีรากฐาน อยู่ที่การปฏิบัติและห่วงไปรับใช้การปฏิบัติอีก โดยอธิบายกระบวนการรับรู้ว่ามี ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เป็นการรับรู้ควยจิตสำนึก ขั้นนี้อาจจะเกิดภาพประทับใจ ซึ่งเกิดจากความรับรู้ทางประสาทสัมผัส ความรู้ขั้นนี้เป็นการรับรู้เพียงด้านเดียว

สวีนิย ภรณ์วลัย, บทความสองเสนา ว่าด้วยทฤษฎีสังคมนิยมในแง่ของ วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ : เกสติกไทย, ๒๕๒๔), หน้า ๒ - ๔ และดูเพิ่มเติมใน โจเซฟ สตาลิน, วัตถุนิยมวิชากับวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ แปลโดย ส.บุศกุล (กรุงเทพฯ : ชมรมหนังสือแสงตะวัน, ๒๕๑๕), หน้า ๑-๓๘.

เป็นปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ภายนอกของสรรพสิ่ง และเมื่อเกิดความรู้สึกและภาพประทับใจหลาย ๆ ครั้งซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน (คือ การก้าวกระโดด) ในกระบวนการรับรู้ เกิดเป็นจิตภาพ ซึ่งต่างจากความรู้สึกทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ เพราะจิตภาพเป็นความรู้ทางตรรกวิทยาเป็นการรับรู้ทั้งหมดทุกด้านของสิ่งนั้น รู้อาตุแท้ และความสัมพันธ์ภายในของสิ่งจิตภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงฉับพลันนี้ เมื่อนำไปสู่การใช้การอนุมาน ก็คือข้อสรุปที่สอดคล้องกับตรรกวิทยา

เราอาจจะสรุปแนวความคิดของเหมาเจอตง ในเรื่องกระบวนการรับรู้ได้ว่าในกระบวนการรับรู้แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นลักษณะวัตถุนิยมของทฤษฎีความรู้^๒ คือ ความรู้เริ่มต้นจากความชัดเจนในการปฏิบัติ ถ้าไรการปฏิบัติ (คือ รับรู้ด้วยการคิดหาเหตุผลเพียงอย่างเดียว) ก็เหมือนกับที่เหมาเจอตงเปรียบเทียบว่า "เหมือนน้ำที่ไม่มีลำธาร หรือ คนไม้ที่ไม่มีราก" ดังนั้นการรับรู้ของอาศัยโลกภายนอกที่เป็นภววิสัย ส่วนขั้นตอนที่สอง เป็นลักษณะวิชาวิธีของทฤษฎีความรู้^๓ คือความรู้ในขั้นแรกซึ่งเป็นขั้นของความรู้สึก จะต้องพัฒนาไปสู่ขั้นตรรกวิทยาหรือการใช้เหตุผลให้ลึกลงไปอีก เหตุผลที่ว่าเหมาเจอตง ไม่ไต่หุคยั้งเพียงเท่านั้น เพราะคำกล่าวตอนแรกที่ว่า ความรู้เกิดขึ้นในขั้นความรู้สึกนั้นเป็นความรู้ในขั้นผิวเผิน เพราะรู้เพียงด้านเดียว และรู้เพียงความสัมพันธ์ภายนอกเท่านั้น ควบเหตุนี้จึงต้องมีขั้นตอนมา คือ ขั้นของการรู้อาตุแท้ของมัน คือ รู้อาตุแท้ และรู้ความสัมพันธ์

^๑ เหมาเจอตง, "สรรณิพนธ์ เหมาเจอตง", เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๕๗๕ - ๕๘๗. และ Schram, The Political Thought of Mao..., pp. 180-201.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗๗

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗๗

ภายในของสิ่งนั้นด้วย (ลักษณะเช่นนี้คล้ายกับความคิดของอริสโตเติลในการหาความจริง
สากลโดยการ "ถอด" ความเป็นสากลของสรรพสิ่งออกจากสิ่งแต่ละสิ่งนั่นเอง)

เหมาเจอตง ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติสูงมาก โดยถือว่าความรู้เริ่มต้นมาจากการปฏิบัติ ผ่านการปฏิบัติจะไ้มาซึ่งความรู้ทางทฤษฎี และที่สำคัญที่สุดคือ จากความรู้ทางทฤษฎีนี้ยังจะต้องกลับไปสู่การปฏิบัติอีก ลักษณะนี้ก็คือลักษณะของวิชาวิธีที่เริ่มจากนั้นได้เวียนขึ้นแรกแล้วสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ "จินตภาพและตรรกวิทยาที่ถูกต้องจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลของความรู้ขั้นความรู้ลึกมีปริมาณที่สูงงอมสมบูรณ์เต็มที่ และสอดคล้องกับความเป็นจริงภายนอก (ภาวีสัย) เท่านั้น"๑ เหมาเจอตงมีความเห็นว่า นอกจากเราจะต้องรู้จักกฎของโลกที่เป็นภาวีสัยแล้ว เรายังจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติในเรื่องการคัดแปลงโลกที่เป็นภาวีสัยด้วย (การคัดแปลงโลก เช่นการปฏิบัติทางการผลิต การต่อสู้ทางชนชั้น การปฏิวัติ การสงคราม ฯลฯ)

ความคิดนี้ได้รับการเสนอในสมุคปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยความขัดแย้ง" ไว้ว่า

"คนพบสังขรรณโดยผ่านการปฏิบัติ แลวกก็พิสูจน์สังขรรณ และทำให้สังขรรณพัฒนาไปโดยผ่านการปฏิบัติอีก จากความรู้ทางความรู้ลึกพัฒนาไปสู่ความรู้ทาง เหตุผลอย่างมีพลังวิริยภาพ แลวกจากความรู้ทาง เหตุผลไปขึ้นากการปฏิบัติทางการปฏิวัติ" ไปคัดแปลงโลกอติวิสัย และโลกภาวีสัย อย่างมีพลังวิริยภาพปฏิบัติ รับรู ปฏิบัติอีก รับรูอีก รูปแบบเช่นนี้หมุนเวียนไปมาไม่มีที่สิ้นสุด แต่เนื้อหาของการปฏิบัติและความรับรู้ที่เวียนไปแต่ละรอบนั้น ก็ไ้ขึ้นสู่ระดับที่สูงขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง นี้แหละ คือทฤษฎีการรับรู้ทั้งหมดแห่งวัตถุนิยมวิภาษ นี้แหละ คือทรรศนะเอกภาพระหวาง รู กับ ทำ แห่งทฤษฎีวัตถุนิยมวิภาษ"๒

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๖.

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑๐ - ๖๑๑.

เหมาเจอตง เสนอเรื่อง "การทำสัจจะจากความเป็นจริง"^๑ โดยกล่าวไว้ใน
สมุดปกแดง เรื่อง "การปรับปรุงท่วงทำนองของพรรค" ว่า

"ทฤษฎีที่แท้จริงในโลกนี้มีเพียงชนิดเดียวเท่านั้น คือทฤษฎีที่ดุดอกออกมา
จากความเป็นจริงทางภววิสัย แล้วได้รับการพิสูจน์ในความเป็นจริงทางภววิสัย
อีก นอกจากนี้ไม่มีสิ่งอื่นใดจะสามารถเรียกได้ว่า เป็นทฤษฎีดังที่เรากล่าวนี้"^๒

ในสมุดปกแดง เรื่อง "คักแปลงการศึกษาของเรา" มีข้อความว่า

"มารักซ์ เองเงิลส์ เลนินและสตาลิน สอนเราว่า ควรเริ่มต้นจาก
สภาพสิ่งที่เป็นจริงซึ่งดำรงอยู่ทางภววิสัยดุดอกออกมาจากสรวงพลังเหล่านี้
เพื่อเอามาเป็นเครื่องนำทางในการกระทำของเรา เพื่อจุดมุ่งหมายนี้ จะต้อง
ทำขอมูลไว้อย่างละเอียด แล้วทำการรค้นคว้า โดยวิเคราะห์และประมวลอย่าง
เป็นวิทยาศาสตร์ ดังที่ท่านมารักซ์กล่าวไว้"^๓

ในสมุดปกแดง เรื่อง "ปัญหาวิทยาศาสตร์ในสงครามปฏิวัติของจีน" มีข้อความว่า

"กฎแห่งการทวนก็เช่นเดียวกับกฎของสิ่งอื่น ๆ คือ เป็นการสะท้อน
ความเป็นจริงทางภววิสัยเข้ามาในสมองของเรา"^๔

ในเรื่องของวิภาษวิธีหรือความขัดแย้งนั้น เหมาเจอตงให้ความสำคัญมาก เพราะ
เป็นพื้นฐานในการพิจารณาพัฒนาการของสิ่งต่าง ๆ เหมาเจอตงเริ่มต้นด้วยการจำแนก
ทฤษฎีที่มีต่อพัฒนาการออกเป็น ๒ กลุ่ม^๕ คือกลุ่มที่มองว่าพัฒนาการ คือการลดและการ

^๑ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๖๗๔.

^๒ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๓ (ตอนต้น), หน้า ๖๐.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓ - ๒๔.

^๔ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๓๖๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑๓ - ๖๒๗.

เพิ่ม (ซ้ำซาก) และพวกที่เห็นว่า พัฒนาการ คือความเป็นเอกภาพของค่านตรงกันข้าม การพัฒนาเกิดจากการเคลื่อนไหวภายในสรรพสิ่งเอง และในขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ พัฒนาการของสังคมก็เกิดจากเหตุภายในสังคมเอง เหมาเจอตงได้กล่าวไว้ในสมุคปกแดง เรื่อง "ว่าควยความขัดแย้ง" ว่า

"วิชาวิธีวัตรนิยม ถือว่าเหตุภายนอกเป็นเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง และเหตุภายในเป็นมูลฐานของการเปลี่ยนแปลง" ^๑

กฎวิชาวิธีนี้จะมีปรากฏในธรรมชาติทั่วไปของทุกสิ่งเสมอ แม้แต่ในพรรคเอง เหมาเจอตงกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในสมุคปกแดง เรื่อง "ว่าควยความขัดแย้ง" ว่า

"ถ้าภายในพรรคไม่มีการขัดแย้งและการต่อสู้ทางความคิดที่แก่ความขัดแย้งแล้ว ชีวิตของพรรคก็จะสิ้นสุดลง" ^๒

การค้นคว้าลักษณะของความขัดแย้งนั้น เหมาเจอตงกล่าวว่าเราจะต้องใช้ "วิธีวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม" ^๓ และสรุปว่า "ความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ไม่หยุดนิ่ง" ^๔ ซึ่งหลักนี้เองที่ทำให้ก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้ในที่สุด ความขัดแย้งที่สำคัญในทรศนะของเหมาเจอตงที่สำคัญมี ๓ ประการคือ

๑. ความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบท
๒. ความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรม

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕๑ - ๖๕๖.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๓๒ - ๖๔๑.

๓. ความขัดแย้งระหว่างแรงงานที่ใช้สมองกับแรงงานที่ใช้กำลังกาย ๑

จากความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการรับรู้ที่ทำให้เราพิจารณาเหมาเจอตงได้อย่างแจ่มชัดว่า เพราะเหตุใดเหมาเจอตงจึงต้องสร้างและคัดแปลง สิ่งที้อาจจะเรียกได้ว่าเป็น คัมภีร์ (ของมาร์กซ์) แห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ การที่เหมาเจอตงหยิบยกเรื่อง เอกภาพระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติว่า ทฤษฎีจะได้มากี่จะต้องได้จากการพิจารณาภววิสัยของตนเอง (หมายถึงประเทศจีน) และถอดออกเป็นกฎโดยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ (ซึ่งต่างจากอัตนิยม) เมื่อเราหากฎที่เป็นสัจธรรมของเราเองได้แล้ว เราจะประสบความสำเร็จในการใช้ ทร (ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน) ยิ่งเป้า (ประเทศจีน) ใ้ได้อย่างถูกต้องก็ยิ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นการนำเอาเงื่อนไขทางภววิสัยของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มาเป็นตัวอธิบายลักษณะที่ต่างจากต้นตำรับเดิมของมาร์กซ์และเลนิน แนวความคิดเรื่องวัตถุนิยม วิชาวิธีใ้ถูกนำมาใช้พิจารณาทั้งส่วนที่เป็นกฎพัฒนาการของมนุษย์ และกฎพัฒนาการของสังคมพร้อม ๆ กัน โดยเริ่มต้นจากความคิดว่าทุกสิ่งต้องเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

เหมาเจอตงได้เสนอข้อคิดเห็นในสมุคปกแ่ง เรื่อง "ปรับปรุงท่วงท่าของพรรค" ว่า ๒ การรับเอาทฤษฎีมาร์กซ์-เลนินมานั้น ต้องเริ่มจากการศึกษาจนเข้าใจเนื้อแท้ของลัทธิมาร์กซ์-เลนินอย่างแท้จริงก่อน แล้วจึงนำเอามาใช้วิเคราะห์ปัญหาที่เป็นสภาพความจริงในจีนอย่างลึกซึ้งและอย่าง เป็นวิทยาศาสตร์ ต้นหากฎแห่งพัฒนาการของปัญหาเหล่านี้ออกมาเหมาเจอตงได้กล่าวถึงลัทธิมาร์กซ์-เลนินในหนังสือปกแ่ง เรื่องเดียวกันนี้ว่า "ลัทธิมาร์กซ์-เลนินมิใช่คัมภีร์ หรือยิวพิเศษขนานนามที่สำเร็จรูป แม้แต่มาร์กซ์ เอง เกลด์ เตินินและสตาลินก็กล่าวซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า คำสอนของเรามิใช่คัมภีร์ หากเป็นเข็มทิศของการกระทำ" ๓

๑ Stuart Schram, Mao Tse-Tung Unrehearsed (Penguin Press, 1974), pp. 552 - 554.

๒ เหมาเจอตง, สรณิปินธา, เล่ม ๓ (ตอนต้น), หน้า ๔๓ - ๔๔.

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

ถ้าเราพิจารณาประวัติศาสตร์ของจีน จะพบว่าทฤษฎีเอกภาพของความรู้กับการปฏิบัตินี้เองที่ทำให้เหมาเจ๋อตงประสบความสำเร็จในการสร้างยุทธวิธีการรบในสงครามยืดเยื้อ^๑ ซึ่งความจริงแล้วทฤษฎีนี้ก็มิได้ต่างไปจากทฤษฎีความคิดทางการเมืองของจีนในสมัยโบราณ คือตำราพิชัยสงครามของซุนหวู่จือ ที่กล่าวว่า "รัฐเขา รัฐเรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง"^๒ ซึ่งความรู้ในที่นี้ก็คือ ความรู้ที่ได้มาจากความชัดเจนในการปฏิบัติในทฤษฎีที่เหมาะสมอย่างถึงขั้นนั่นเอง

ง. มนุษย์กับการศึกษา

เนื่องจากเหมาเจ๋อตงพิจารณาว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้มีระดับสำนึกทางการเมืองสูงขึ้น เหมาเจ๋อตงจึงสนับสนุนการศึกษาอย่างมาก ความคิดนี้เหมาเจ๋อตงศึกษาจาก "คำประกาศของคอมมิวนิสต์" (Communist Manifesto) ในข้อที่กล่าวถึงจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค แต่อย่างไรก็ตาม เหมาเจ๋อตงมิได้หลงลืมความสำคัญของการศึกษาที่เกิดจากการปฏิบัติมากกว่าการศึกษาที่เป็นเพียงทฤษฎี เหมาเจ๋อตงกล่าวไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "ปัญหายุทธศาสตร์ในสงครามปฏิวัติของจีน" ว่า "การอ่านหนังสือเป็นการศึกษา การนำไปใช้ก็เป็นการศึกษา ทั้งเป็นการศึกษาที่สำคัญยิ่งกว่าด้วย"^๓ ดังนั้น โครงสร้างรูปแบบการศึกษาในโครงสร้างส่วนบนของจีน (ลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเหมาเจ๋อตง โดยตรง โดยจะศึกษาได้จากสมุดปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยรัฐบาลรวม" ว่า "ในกาลต่อไป รัฐบาลของประชาชนควรจะมีเฉพาะ ผู้ปฏิบัติงาน

^๑ ดูเพิ่มเติมในเหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์ เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๔๖๖ - ๔๖๗ และดูใน เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนต้น), หน้า ๒๐๑ - ๒๖๘.

^๒ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๔๐๔.

^๓ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๓๖๕.

ปัญญาชนประเภทต่าง ๆ จากประชาชนอันไพศาลอย่างมาก โครงการทั้งสนใจในการสามัคคี
และให้การศึกษาแก่ปัญญาชนทั้งปวงที่มีประโยชน์เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน การขจัดการไม่รู้หนังสือ
ในหมู่ประชากรร้อยละ ๕๐ นั้น เป็นงานสำคัญชิ้นหนึ่งของประเทศจีนใหม่"^๑

เหมาเจ๋อตงพิจารณาถึง เรื่องของปัญญาชนว่า ปัญญาชนที่มีการศึกษานั้น ส่วนใหญ่
จะเป็นผู้มีความรู้ทางทฤษฎี แต่ขาดความจักเจน และในขณะที่เดียวกันชาวนาซึ่งเป็นพื้นฐาน
ของมวลชนก็มีความรู้ทางการปฏิบัติจักเจนแต่ขาดทฤษฎี เมื่อทั้งสองฝ่ายยังบกพร่องอยู่คนละ
ส่วน ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเติมให้ครบถ้วน โดยเหมาเจ๋อตงได้กล่าวไว้ในสมุดปกแดง
เรื่อง "ว่าด้วยรัฐบาลรวม" ว่า

"ปัญญาชนปฏิวัติอันไพศาล ควรสำนึกถึงความจำเป็นในการประสาน
ตนเองให้เข้ากับชาวนา ชาวนากำลังต้องการพวกเขา รอคอยการช่วยเหลือ
จากพวกเขา พวกเขาควรจะไปสู่ชนบทช่วยความกระตือรือร้น ถอดเครื่องแบบ
นักเรียนออกเสีย สวมเสื้อผ้าเนื้อหยาบเขา และยอมเริ่มทำงานไปจากงานเล็ก
งานน้อยไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานน้อยชนิดใด ในชนบท พวกเขาควรจะทำ
ความเข้าใจในความเรียกร้องต้องการของชาวนา ช่วยให้ชาวนาตื่นตัวกันขึ้น
และจัดตั้งกันขึ้น มากันต่อสู้ เพื่อบรรลุผลงานอันสำคัญอย่างยิ่งยวดชิ้นหนึ่ง
ในการปฏิวัติประชาธิปไตยของจีน ซึ่งก็คือการปฏิวัติของประชาธิปไตยใน
ชนบท"^๒

อนึ่ง เหมาเจ๋อตง ก็คำนึงถึงความสำคัญของปัญญาชนต่อการปฏิวัติด้วยเช่นกัน
เหมาเจ๋อตงกล่าวไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "รับปัญญาชนให้มาก"^๓ ว่า ควรรับปัญญาชน
เข้ามาร่วมงานในกองทัพ และ "ให้การศึกษา ให้พวกเขาไปรับการฝึกฝนจากสงครามและ

^๑ เหมาเจ๋อตง, สรรณิพนธ์ เล่ม ๓ (ตอนปลาย), หน้า ๕๐๘ - ๕๐๙.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๑ - ๕๐๒.

^๓ เหมาเจ๋อตง, สรรณิพนธ์ เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๕๘๘ - ๕๘๙.

จากการงาน ให้พวกเขาใช้กองทัพ ใช้รัฐบาล และใช้มวลชน"^๑ แต่ในขณะที่เดียวกัน
 เหมาเจอตงก็ไม่ได้ล้มผู้ปฏิบัติงานพรรคที่เป็นชาวนา โดยกล่าวว่า "ในเวลาเดียวกันก็ควร
 ส่งเสริม กำลังใจอย่างจริงจังให้ผู้ปฏิบัติงานที่เป็นกรรมกรชาวนาเร่งการศึกษา ยกกระตือ
 รัณธรรมของตนให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะให้ความเป็นปัญญาชนของผู้ปฏิบัติงานที่เป็นกรรมกร
 ชาวนาและความเป็นมวลชนกรรมกรชาวนาของปัญญาชน ปรากฏเป็นจริงขึ้นพร้อม ๆ กัน"^๒

ปัญหาในเรื่องของการศึกษานั้น เหมาเจอตงกล่าวไว้ในสมุดปกแดงเรื่อง "คึกคึกแปลง
 การศึกษาของเรา"^๓ ว่า เกิดจากการ "ไม่สนใจการค้นคว้าสภาพการณ์ปัจจุบัน ไม่สนใจ
 ค้นคว้าประวัติศาสตร์ และไม่สนใจลัทธิมาร์กซ์-เลนิน"^๔ จึงทำให้เกิดท้วงท้วงที่เลว
 ในการศึกษาขึ้น นั่นคือ "ละเมิดหลักการพื้นฐานข้อหนึ่งที่มาร์กซ์ เอง เกลสส์ เลนินและสตาลิน
 ได้พร่ำเตือนคนทั้งหลายไว้ว่า ทฤษฎีกับการปฏิบัติเป็นเอกภาพกัน ในเมื่อละเมิดหลักการข้อนี้
 แล้ว พวกเขา ก็โครงสร้างหลักการที่ตรงกันข้ามขึ้นมาเองข้อหนึ่ง คือทฤษฎีกับการปฏิบัติแยกกัน"^๕
 ท้าที่ที่ไม่สนใจค้นคว้าสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวอย่าง เป็นระบบและอย่างละเอียดถี่ถ้วน และไม่ได้
 เริ่มต้นจากทฤษฎีที่เป็นจริง แต่เริ่มต้นจากความกระตือรือร้น หรือความรู้สึกทางอัตวิสัยเพียง
 อย่างเดียว นั้น ท้าที่ชนิดนี้ เหมาเจอตงเรียกว่า ท้าที่อัตวิสัย"^๖ ซึ่ง เหมาเจอตงอธิบาย
 ควบบทกลอนว่า

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๒.

^๓ เหมาเจอตง, สรุพนิตินำ, เล่ม ๓ (ตอนต้น), หน้า ๑๕ - ๓๒.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

คนนอกบงก้าแพง
หน่อไม้ในเขา

ยอดหนักโคนเบาแลราก็ขึ้น
ปลายแหลมกาทหนา ตรงกลางกลวง

ทำที่อัครวิสัยนี้ตรงกันข้ามกับทำที่มาร์กซ์-เลนิน^๑ ซึ่งเหมาเจอตงอธิบายว่า เป็น "ทำที่ที่ยังศรอย่างมีเป้า เป้าคือการปฏิวัติของจีน ศรก็คือลัทธิมาร์กซ์-เลนิน การที่ เราชาวพรรคคอมมิวนิสต์จีนต้อง ไปค้นหา ศรเล่มนี้ก็เพื่อจะยิง เป้าแห่งการปฏิวัติของจีน และ การปฏิวัติของตะวันออก ทำที่ชนิดนี้คือ การหาสัจจะจากความเป็นจริง ความเป็นจริงก็คือ สิ่งทั้งปวงที่ดำรงอยู่ทางภววิสัย สัจจะ ก็คือ ความสัมพันธ์ภายในของสรรพสิ่ง ภววิสัย คือ กฎ หากก็คือเราไปคนควา"^๒ และวิธีการที่เราจะไปให้ถึงทำที่ยังศรอย่างมีเป้าทำได้โดย^๓

๑. ให้คนควาสภาพแวดล้อมรอบหัวอย่าง เป็นระบบ และอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้ง ฝ่ายศัตรู ฝ่ายมิตร และฝ่ายเรา เพื่อจะได้สร้างและเปลี่ยนแปลงนโยบายในพรรคได้อย่าง ถูกต้องกับความเป็นจริง

๒. ค้นหา รวบรวมและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของจีน ทั้งในค่านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ ประวัติการ เมือง ประวัติการทหาร และประวัติวัฒนธรรม

๓. ให้การศึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยค้นคว้าภววิสัยของจีนด้วยการมีพื้นฐานลัทธิ มาร์กซ์-เลนิน เป็นตัวชี้แนะ และต้องคำนึงถึงการประสานทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติ

เราอาจจะสรุปได้ว่า การศึกษาในทวศนะของเหมาเจอตงนั้น มีจุดมุ่งหมาย ๒ ขั้นตอนคือ "ขั้นตอนแรกเป็นการรับรู้โลก และขั้นตอนที่สอง คือการกักแปลงโลก" (ซึ่งตรง ตามคำนิยามของมาร์กซ์ว่า หน้าที่ของปรัชญาคือ การเรียนรู้โลกและเปลี่ยนแปลงโลก) นั้นเอง

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔ - ๓๐.

๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครอง

ก. อำนาจรัฐ

คำกล่าวของเหมาเจ๋อตงในสมุดปกแดง เรื่อง "ปัญหาสงครามและยุทธศาสตร์"^๑ ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือ อำนาจรัฐเกิดจากกระบอบปืน"^๒ โดยเหมาเจ๋อตง ขยายความว่า หลักการที่แท้จริง คือพรรคคอมมิวนิสต์ มีโซเป็นผู้นำพรรค ดังนั้น กองทัพจึง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญเป็น เอกของอำนาจรัฐ ผู้ใดคิดจะยึดอำนาจรัฐ และคิดจะรักษา อำนาจรัฐไว้ ผู้นั้นจะต้องมีกองทัพที่เข้มแข็ง และสรุปลงท้ายการกล่าวว่ามีแต่โซเป็นเท่านั้น จึงจะค้ำค้ำโลกทั้งโลกได้ ท้ายเหตุนี้เหมาเจ๋อตงจะเป็นผู้ถือทฤษฎีทำลายล้างสงคราม (คือไม่ต้องการสงคราม) ก็ตาม ก็ต้องยอมรับความเป็นจริงว่า สงครามจะทำลายล้างให้ หมดไปได้ก็โดยผ่านการทำสงครามเท่านั้น เมื่อไม่ต้องการปืนก็ต้องจับปืนขึ้น"^๓

รูปแบบการจกตั้งอำนาจรัฐแดงของจีน ใ้รับอิทธิพลส่วนใหญ่จากเลนิน เหมาเจ๋อตง กล่าวไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "ว่าด้วยลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่" ว่า

"อำนาจรัฐหมายถึง ปัญหาแบบของโครงสร้างแห่งอำนาจรัฐ ซึ่งหมายถึงชั้นชั้นทางสังคมที่แน่นอนชนชั้นหนึ่ง จะใช้รูปแบบชนิตโคไปจัดตั้ง องคการ อำนาจรัฐที่คึกคานคิกรูปและคุมครองตนเอง... ในปัจจุบัน ประเทศ จีน ไชระบอบสมัชชาญแทนประชาชนทั่วประเทศ สมัชชาญแทนประชาชน มณฑล สมัชชาญแทนประชาชนอำเภอ สมัชชาญแทนประชาชนเขต ตลอดจนถึง

^๑ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนต้น), หน้า ๔๓๑ - ๔๔๔.
^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๓.
^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๓ - ๔๓๔.

สมัครชานแทน ประชาชนตำบล และให้สมัครชานแทนประชาชนแต่ละชั้น เลือกตั้ง
รัฐบาลในชั้นนั้น ๆ ขึ้น แต่จะต้องทำเนิรระบอบการเลือกตั้งที่มีความเสมอภาค
ทั่วไป อันแท้จริง โดยไม่แบ่งเพศ ความเชื่อถือในลัทธินิยม ทรัพย์สิน การศึกษา
 ฯลฯ จึงจะเหมาะสมแก่ฐานะของชนชั้นปฏิวัติต่าง ๆ ในรัฐ เหมาะแก่การแสดง
ออกซึ่งประชาธิปไตย และการบัญชาการในการต่อสู้ปฏิวัติ และเหมาะสมแก่เจตนารมณ์
แห่งลัทธิประชาธิปไตยแผนใหม่ระบอบชนชั้นนี้ คือระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์
นั่นเอง"^๑

อำนาจรัฐในสมัยก่อนการปฏิวัติสังคมนิยมจะเป็นอำนาจรัฐของชนชั้นนายทุน ซึ่งมี
นายทุนเป็นผู้กุมอำนาจและใช้อำนาจกดขี่ชนชั้นอื่น ๆ เมื่อเกิดสงครามปฏิวัติสังคมนิยมขึ้น
อำนาจรัฐจะตกอยู่ในมือของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งจะใช้อำนาจรัฐที่ได้มาสำหรับ
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอำนาจรัฐเสียใหม่ เหมาะแก่จุด ไค่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างส่วนบนตามแนวความคิดทฤษฎีวิวัตุนิยมประวัติศาสตร์มาร์กซ์"^๒ ซึ่งกล่าวว่า
รูปแบบของการผลิตในชีวิตทางวัตถุ เป็นเครื่องกำหนดลักษณะทั่วไปของกระบวนการแห่งชีวิต
ในสังคม หรือความเป็นอยู่ทางสังคมนั้น คือตัวกำหนดจิตสำนึกของเขาโดยโครงสร้างทาง
เศรษฐกิจของสังคม หรือผลิตภัณ์ของความสัมพันธ์ทางการผลิตจะเป็นพื้นฐานของโครงสร้าง
ส่วนบน

^๑ เหม่าเจอตง, สรรณิพนธ์ เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๗๐๓ - ๗๐๔.

^๒ พลคักคี จิวไกรศิริ, ความคิดทางการเมืองสมัยใหม่, หน้า ๒๖ - ๒๗.

โครงสร้างส่วนบน

กฎหมาย	ปรัชญา
รูปแบบและหลักการปกครอง	กฎศีลธรรม
ทฤษฎีการเมือง	ศาสนา
	ศิลปะ
	งานอื่น ๆ ของวัฒนธรรม-สังคม
ความสัมพันธ์การผลิต	สัมพันธภาพของสังคม
กฎเกณฑ์	โครงสร้างชนชั้น (การบังคับบัญชาและการปฏิบัติตาม) (เจ้าของและคนงาน)
	ทรัพยากร
พลังของการผลิต	ประยุกต์รักษา

เสนที จามริก ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างส่วนบนตามแผนภูมิตี่ว่า จากแผนภูมินี้ พลังการผลิต และความสัมพันธ์ของการผลิตรวมกันก่อตั้ง เป็นพื้นฐานของ เศรษฐกิจของทุกสังคม เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยทางวัตถุ รากฐานของสังคมจึงเป็นวัตถุ จากพื้นฐานทางเศรษฐกิจนี้ ทำให้โครงสร้างส่วนบนถูกก่อตั้งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยลักษณะที่ไม่ใช่ทางวัตถุของสังคม เช่นกฎหมาย กฎศีลธรรม ศาสนา ศิลปะ รัฐประธาบาล ทฤษฎีและหลักปรัชญาต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรม โครงสร้างส่วนบน จะทำหน้าที่ ๒ ประการคือ ประการแรก ช่วยให้ชนชั้นบังคับบัญชาของสังคมได้มีเหตุผลอ้างอิง และสนับสนุนฐานะของตน ซึ่งเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ

ชนชั้นบังคับบัญชาจะยืนยันฐานะของตนให้ครอบคลุมทั่วไปเสมอ กฎหมายที่ตนบัญญัติกฎหมาย
ประเพณีทางศีลธรรมที่ตนสนับสนุน ศาสนาที่ตนนับถือ ทั้งหมดนี้เป็น ความถูกต้อง ของ
ฐานะของตนในสังคม ประการที่สอง ส่วนประกอบของโครงสร้างส่วนบนจะถูกใช้เป็นการ
ของชนชั้นบังคับบัญชา เพื่อธำรงรักษาสถานะอันเหนือกว่าของตน และฐานะอันค้ำกว่าของ
ชนชั้นที่ต้องปฏิบัติตาม กฎหมายบัญญัติเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน และอำนาจของตน และชนชั้น
ผู้บังคับบัญชาในสังคมทุกชั้น ยกเว้นชั้นสุดท้าย (คอมมิวนิสต์) จะมีลักษณะเป็นชนชั้นน้อย และ
ชนชั้นผู้ปฏิบัติตามคือชนส่วนใหญ่ของประชากร ส่วนทั้งหมดของโครงสร้างส่วนบนจะขึ้นกับ
พื้นฐานทาง เศรษฐกิจ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่พื้นฐานทาง เศรษฐกิจคือ มีชนชั้นปกครองใหม่
โครงสร้างส่วนบนจะตอบสนองผลประโยชน์ของชนชั้นปกครอง ดังนั้น มาร์กซจึงกล่าวว่า
เราไม่อาจจะบรรลุถึงการปฏิรูปสังคมที่แท้จริงหรือว่า การแก้ไขปรับปรุงภาวะของประชาชนที่
แท้จริง เพียงด้วยการแก้ไขที่โครงสร้างส่วนบนเท่านั้น เพราะฉะนั้น จึงเป็นการไร้ประโยชน์
ที่จะเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือจัดระเบียบการปกครองใหม่ เพื่อจุดมุ่งหมายเช่นว่านั้น เพราะ
เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงพื้นผิวฉาบฉวย การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อเปลี่ยน
ที่พื้นฐานทาง เศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้โครงสร้างส่วนบนเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วด้วย

เราอาจสรุปได้ว่า วัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ที่ใช้วิภาษวิธีมาวิเคราะห์สังคมนั้น
มีลักษณะเด่นคือ เชื่อว่าพื้นฐานทาง เศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันประวัติศาสตร์ให้เกิดพัฒนาการ
ของสังคมตามลำดับขั้น หรือพูดง่าย ๆ ว่า สภาพชีวิตทาง เศรษฐกิจของมนุษย์เป็นตัวกำหนด
รูปแบบอื่น ๆ ของมนุษย์ในทางสังคมและการเมือง ลักษณะที่กล่าวมานี้ก็เป็นลักษณะของ
วัตถุนิยม และลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งคือ การ เปลี่ยนแปลงจากระบบสังคมหนึ่งไปสู่อีกระบบ
สังคมหนึ่งนั้น เกิดจากความขัดแย้งภายในระบบสังคมนั่นเอง ลักษณะนี้คือ ลักษณะวิภาษวิธี

ในการพิจารณาจากของสิ่งต่าง ๆ เหมาเจอตง ได้กล่าวต่อไปอีกว่า "สภาพของสงคราม
ที่ต่างกันย่อมกำหนดกฎการขึ้นำสงครามที่ต่างกัน คือแตกต่างกันทั้งในก้นเวลา สถานที่และ
ลักษณะ....ในการค้นคว้ากฎการขึ้นำสงครามในชั้นประวัติศาสตร์ที่ต่างกันแต่ละชั้น ในลักษณะ
ที่ต่างกัน ในสถานที่และประชาชาติที่ต่างกันนั้น การจะเพ่งหนักไปในทางลักษณะพิเศษของมัน
และเพ่งหนักไปในก้นการพัฒนาของมัน คัดค้านลัทธิกลไกในปัญหาสังคม"^๑

จุดหมายของสงครามในทรรศนะของ เหมาเจอตง คือการทำลายสงคราม
เหมาเจอตงกล่าวไว้ว่า "วิธีการทำลายสงครามมีอยู่ทางเดียวเท่านั้น คือคัดค้านสงคราม
ด้วยสงคราม คัดค้านสงครามปฏิปักษ์ปฏิวัติด้วยสงครามปฏิวัติ คัดค้านสงครามปฏิปักษ์ปฏิวัติ
ทางชนชั้นด้วยสงคราม ปฏิวัติทางชนชั้น"^๒ การทำลายสงครามนี้จะเป็นสะพานทอดไป
สู่สภาวะทำลายชนชั้น และทำลายรัฐ ซึ่งเป็น "ยุคแห่งสันติภาพชั่วนิรันดร์ของมนุษยชาติ"^๓
เนื่องจากสาเหตุของสงคราม (คือความขัดแย้งระหว่างชนชั้นทางสังคม) ได้ถูกทำลายไปจน
หมดสิ้น

เหมาเจอตง ได้อธิบายความแตกต่างระหว่างคำว่า ยุทธศาสตร์ กับยุทธวิธี
ไว้ว่า

"การค้นคว้ากฎการขึ้นำสงครามที่มีลักษณะส่วนทั้งหมดเรียกว่าวิชา
ยุทธศาสตร์ ส่วนการค้นคว้ากฎการขึ้นำสงครามที่มีลักษณะเฉพาะส่วน เรียกว่า
วิชาการยุทธและวิชายุทธวิธี"^๔

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๖ - ๓๔๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕๑.

ค. สงครามปฏิวัติ

ในการพิจารณาเรื่องสงครามปฏิวัติ เหมาเจ๋อตง ได้เริ่มพื้นฐานจากการทฤษฎี
วัตถุนิยมเข้าไปพิจารณา สงคราม โดยใช้การพิจารณาภววิสัยเฉพาะแห่งที่เกิดขึ้น เหมาเจ๋อตง
ได้แยกความแตกต่างระหว่างสงครามธรรมดา และสงครามปฏิวัติไว้ในสรุปปกแดง เรื่อง
"ปัญหายุทธศาสตร์ในสงครามปฏิวัติของจีน" ว่า

"สงครามเป็นรูปแบบของการต่อสู้ชั้นสูงสุดชนิดหนึ่ง ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่มี
ทรัพย์สินส่วนบุคคล และมีชนชั้นเป็นขึ้นมา ที่ไขว่แค้นความขัดแย้ง ชนชั้นคือคล้าย
ขยายตัวที่แน่นอนขึ้นหนึ่ง ระหว่างชนชาติ ระหว่างประเทศและระหว่างประเทศ
และระหว่างกลุ่มการเมือง...สงครามปฏิวัติ เป็นสงครามชนชั้นที่ปฏิวัติและ
สงครามประชาชนที่ปฏิวัติ นอกจากนี้จะมีสภาพและลักษณะของสงครามทั่วไปแล้ว
ยังมีสภาพและลักษณะเฉพาะของมันด้วย"^๑

เหมาเจ๋อตงเสนอความเห็นที่ว่า ถ้าเราต้องการเข้าใจสภาพของสงคราม ลักษณะ
ของสงคราม เราจะต้องพิจารณา กฎของสงคราม"^๒ ให้เข้าใจเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็น
สงครามธรรมดาหรือสงครามปฏิวัติ หรือสงครามปฏิวัติของจีน เพราะถ้าเรายึดหลักเพียง
คุณค่ากฎของสงครามธรรมดาทั่วไปมาใช้กับสงครามปฏิวัติของจีน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแล้ว
เหมาเจ๋อตงกล่าวว่า เป็น การตัดคืนให้เข้ากับเกือก เหมาเจ๋อตงได้กล่าวสรุปว่า
"กฎแห่งการทหาร ก็เช่นเดียวกับกฎของสิ่งอื่นทั่วไป คือเป็นการสะท้อนความเป็นจริงทาง
ภววิสัยเข้ามาในสมองของเรา"^๓ ที่กล่าวมานี้เป็นการชี้ถึงความเป็นวัตถุนิยมของเขา

^๑ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนปลาย), หน้า ๓๔๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖๖.

ดังนั้น โครงสร้างทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรืออำนาจรัฐ จึงขึ้นอยู่กับว่า ชนชั้นใดเป็นชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมือง หรือเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั่นเอง

ปรีชา เบียมพงศ์सानต์และฉลาตชาย รมิตานนท์ ได้กล่าวถึงอำนาจรัฐในทฤษฎีของมาร์กซ์ที่เป็นการครอบงำทางชนชั้น ๓ รูปแบบคือ

๑. การครอบงำทางเศรษฐกิจ ได้แก่การควบคุมปัจจัยการผลิต กระบวนการทำงาน และการผลิต รวมทั้งการแบ่งปันผลผลิต
๒. การครอบงำทางการเมือง คือการนำเอากฎหมายของรัฐและสถาบันทุกชนิดของรัฐมาสนับสนุนการครอบงำทางเศรษฐกิจ
๓. การครอบงำทางอุดมการณ์ คือการใช้อุดมการณ์ความคิด ความเชื่อถือมาสนับสนุนการครอบงำทางเศรษฐกิจว่าถูกต้องและชอบธรรม *

ดังนั้น การครอบงำทางชนชั้นจึง เป็นการสัมพันธ์ทางสังคมที่คนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ทำการครอบงำทางเศรษฐกิจและใช้กลไกของรัฐและสถาบันการเมืองมาสนับสนุนการครอบงำทางเศรษฐกิจ

เหมาเจอตงได้กล่าวถึงลักษณะการครอบงำทางชนชั้นในจีนว่า วัฒนธรรมเก่าของประชาชนชาวจีนเป็นลักษณะการเมืองของศักดินา เศรษฐกิจของศักดินา และวัฒนธรรมที่ครอบงำที่เป็นการสะท้อนการเมืองและเศรษฐกิจ ก็เป็นวัฒนธรรมศักดินา^๒ และสรุปว่า "รูปการเมือง รูปการเศรษฐกิจ และรูปการวัฒนธรรมที่มีฐานะครอบงำเหล่านี้แหละ คือ

ปรีชา เบียมพงศ์सानต์และฉลาตชาย รมิตานนท์, ลัทธิมาร์กซ์ และสังคมนิยม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เค็ดดไทย, ๒๕๒๔), หน้า ๑๘๐ - ๑๘๑.

^๒ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๖๗๘.

เป้าหมายแห่งการปฏิวัติของเรา สิ่งที่เราต้องการจะกวาดล้างก็คือ การเมืองเก่าและเศรษฐกิจเก่าแบบเมืองขึ้น กึ่งเมืองขึ้น และกึ่งศักดินาชนิดนี้ ตลอดจนวัฒนธรรมเก่า ซึ่งรับใช้การเมืองเก่าและเศรษฐกิจเก่าชนิดนี้ ส่วนที่เราต้องการจะสร้างขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งเหล่านี้ นั่นคือการเมืองใหม่ เศรษฐกิจใหม่ และวัฒนธรรมใหม่ของประชาชาติจีน^๑ และ "จากนี้ไปผู้ใดที่เคียดแค้นใจไปก็ว่า ที่เรียกว่า การเมืองใหม่ของประชาชาติจีนนั่นก็คือ การเมืองแห่งลัทธิประชาธิปไตยใหม่ ที่เรียกว่า เศรษฐกิจใหม่ของประชาชาติจีนนั่นก็คือ เศรษฐกิจแห่งลัทธิประชาธิปไตยใหม่ และที่เรียกว่าวัฒนธรรมใหม่ของประชาชาติจีนนั่นก็คือ วัฒนธรรมแห่งลัทธิประชาธิปไตยใหม่"^๒

เหมา เจ๋อตงกล่าวถึงการแบ่งชนชั้นของอำนาจรัฐไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง ว่าด้วยลัทธิประชาธิปไตยใหม่ ว่า

"ถ้าแบ่งตามลักษณะชนชั้นของอำนาจรัฐแล้ว ระบบรัฐหลายแบบหลายอย่างในโลก โดยพื้นฐานแล้ว ก็ไม่นอกเหนือไปจาก ๓ ชนิดดังนี้คือ (ก) สาธารณรัฐภายใต้เผด็จการชนชั้นนายทุน (ข) สาธารณรัฐภายใต้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ (ค) สาธารณรัฐภายใต้เผด็จการร่วมของชนชั้นปฏิวัติหลายชนชั้น"^๓

อำนาจรัฐประเภทที่ ๓ เหมา เจ๋อตง กล่าวว่าเป็น รัฐลัทธิประชาธิปไตยใหม่ภายใต้เผด็จการร่วมของชนชั้นกักคานจักรพรรดินิยมหลายชนชั้น^๔ และ ระบบรัฐ-เผด็จการร่วมของชนชั้นปฏิบัติต่าง ๆ ระบบอำนาจรัฐ-ระบบประชาธิปไตยรวมศูนย์นี้แหละ คือการเมืองลัทธิประชาธิปไตยใหม่ คือสาธารณรัฐลัทธิประชาธิปไตยใหม่"^๕

- ^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗๔.
- ^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘๐.
- ^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐๐.
- ^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐๑.
- ^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐๔.

ความคิดของ เหมา เจอตง เกี่ยวกับอำนาจรัฐได้เสนอไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "วาทกรรมรัฐประชากรม" ว่า

"การจัดตั้งอำนาจรัฐแห่งลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ในที่นี้ ควรใช้ ระบบประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ โดยให้สภาพแทนประชาชนชั้นต่าง ๆ กำหนด เข้มแข็งบริหารที่สำคัญ ๆ และเลือกตั้งรัฐบาลในชั้นของตน การจัดตั้งอำนาจรัฐ ที่เป็นทั้งประชาธิปไตยและการรวบรวมศูนย์ กล่าวคือ เป็นการรวมศูนย์จากพื้นฐาน ประชาธิปไตย และเป็นประชาธิปไตยภายใต้การชี้นำของการรวมศูนย์ มีแต่ระบบ นี้เท่านั้นที่สามารถแสดงออกซึ่งประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง ทำให้สภาพแทน ประชาชนชั้นต่าง ๆ มีอำนาจในระดับสูง ทั้งยังสามารถรวมศูนย์ในการจัดกิจกรรม บ้านเมือง ทำให้รัฐบาลชั้นต่าง ๆ สามารถรวมศูนย์ในการจัดกิจกรรมทั้งปวงที่ไ้ รับมอบหมายจากสภาพแทนประชาชนชั้นต่าง ๆ และประกันความเคลื่อนไหว ประชาธิปไตยที่จำเป็นทั้งปวงของประชาชนได้"^๑

ส่วนความคิดเกี่ยวกับกลไกของรัฐก็ปรากฏอยู่ในสมุดปกแดง เรื่องเดียวกันนี้ว่า "กองทัพและกำลังติดอาวุธอื่น ๆ เป็นส่วนสำคัญในองค์การอำนาจรัฐแห่งลัทธิประชาธิปไตย แบบใหม่ ถ้าปราศจากกองกำลัง เหล่านี้ ก็ไม่อาจจะพิทักษ์ชาติได้"^๒ ส่วนในเรื่อง ของเศรษฐกิจ เหมา เจอตงกล่าวว่า "...ในชั้นปัจจุบัน เศรษฐกิจของประเทศจีนจะต้อง ประกอบขึ้นมาจาก เศรษฐกิจ ๒ ส่วนคือ ส่วนรัฐเป็นผู้ประกอบกิจการ ส่วนที่เอกชน เป็นผู้ประกอบกิจการ และส่วนที่รัฐเป็นผู้ประกอบกิจการนั้น จะต้องไม่ใช่รัฐที่บุคคลจำนวนน้อย จะถือเป็นเจ้าของส่วนตัวได้ อย่างแน่นอน จะต้องเป็นรัฐแห่งลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ที่เป็น

ศูนย์มทยทวพิยกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เหมา เจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๓ (ตอนปลาย), หน้า ๔๔๒ - ๔๔๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๓, และ Schram, The Political Thought of Mao..., p. 313.

ของร่วมกันของสามัญชนทั่วไป โดยอยู่ภายใต้การนำของชนชั้นกรรมาชีพอย่างแน่นอน"^๑
 ในคานวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เหมาเจ๋อตงกล่าวว่า "วัฒนธรรมแห่งลัทธิประชาธิปไตย
 แฉกใหม่ เช่นเดียวกัน ควรจะเป็นของร่วมกันของสามัญชนทั่วไป กล่าวคือเป็นวัฒนธรรมที่
 เป็นของประชาชาติเป็นวิทยาศาสตร์ และเป็นของมหาชน ไม่ควรเป็นวัฒนธรรมที่คนส่วนน้อย
 จะถือเป็นเรื่องส่วนตัว"^๒

เราจะสรุปทรรศนะเกี่ยวกับอำนาจรัฐของเหมาเจ๋อตงได้ว่า อำนาจรัฐในจีนนั้น
 ควรเป็นในรูปแบบเผด็จการร่วมของชนชั้นหลายชนชั้น เนื่องจากชนชั้นกรรมาชีพเป็นจีนยังมี
 จำนวนน้อย และเงื่อนไขภายในประเทศจีนเอง เช่นความล้มเหลวของการปฏิบัติของชนชั้น
 กรรมาชีพในจีน ทำให้ชนชั้นปฏิวัติกลายเป็นชนชั้นชาวนาไปในที่สุด อำนาจรัฐนั้นเป็นไปในลักษณะ
 ประชาธิปไตยรวมศูนย์ ซึ่งเหมาเจ๋อตงเรียกขานว่า ลัทธิประชาธิปไตยแฉกใหม่ นั่นเอง

ข. ลัทธิประชาธิปไตยแฉกใหม่

ลัทธิประชาธิปไตยแฉกใหม่ คือแนวความคิดที่นำมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุซึ่งสังคมที่มี
 เอกราชและอธิปไตย เราจะพิจารณาคำว่า "ประชาธิปไตย" ว่าเหมาเจ๋อตงมีทรรศนะต่อ
 คำว่าประชาธิปไตย เหมือนหรือแตกต่างจากประชาธิปไตยของ เสรีนิยมอย่างไรบ้าง

ในสมุคปกแดง เรื่อง "การปกครองด้วยรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยแฉกใหม่"
 กล่าวว่า

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๕.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๖.

"การปกครองในลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ คือการปกครองด้วยรัฐธรรมนูญแห่งลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่า การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยแบบยุโรป-อเมริกา ซึ่งเป็นแค่กิจการชนชั้นนายทุนที่ล้าสมัย ขณะเดียวกัน ก็ยังไม่ใช่การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยแบบสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นแค่กิจการชนชั้นกรรมาชีพ"^๑

เหมาเจ๋อตง เปรียบเทียบลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่กับคำจีนโบราณคำหนึ่งว่า "มีข้าวกินด้วยกัน"^๒ และอ้างถึงความเหมือนกันกับหลักลัทธิไตรราษฎร์ของท่านซุนยัตเซ็นว่า "ลัทธิประชาธิปไตยของพรรคก๊กมินตั๋ง เป็นสิ่งที่สามัญชนทั่วไปมีส่วนร่วมกัน มีใช้คนส่วนน้อยจะได้เป็นของส่วนตัวได้"^๓

สาเหตุที่ไม่อาจจะใช้ประชาธิปไตยในลักษณะของสหภาพโซเวียตได้ เพราะลักษณะเช่นนั้นเหมาะกับรัฐที่ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม แต่ "สาธารณรัฐชนิดนี้ยังไม่เหมาะที่จะใช้กับการปฏิวัติในประเทศเมืองขึ้น กึ่งเมืองขึ้น ฉะนั้น รูปแบบรัฐที่การปฏิวัติในประเทศเมืองขึ้นและกึ่งเมืองขึ้นพึงพึงใช้ในระยะเวลาประวัติศาสตร์ที่แน่นอนระยะหนึ่ง จึงเป็นได้แก่รูปแบบชนิดที่สาม นั่นคือ สิ่งที่เรียกว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยแบบใหม่"^๔

เหมาเจ๋อตง กล่าวถึงความยากลำบากในการที่จะได้การปกครองด้วยรัฐธรรมนูญแบบใหม่นี้ว่า "การปกครองด้วยรัฐธรรมนูญที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่ว่าจะได้มาง่าย ๆ อย่างเด็ดขาด จะได้มากต่อเมื่อได้ผ่านการต่อสู้ด้วยความยากลำบากแล้ว"^๕

^๑ เหมาเจ๋อตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๘๒๕-๘๒๖.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒๖ และ Schram, The Political

Thought of Mao..., pp. 236 - 247.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒๘.

ในส่วนที่เป็นเรื่องของการเมืองในลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ นั้น เหม่าเจอตง มองเห็นว่า ถ้าจะมองในแง่ระบบรัฐ ก็จะต้องเป็นรัฐเผด็จการร่วมของชนชั้นปฏิวัติต่าง ๆ และระบอบอำนาจรัฐก็จะเป็นประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์"^๑ ซึ่ง เหม่าเจอตงแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของซุนยัตเซ็นในข้อที่ว่า "ที่เรียกว่าระบอบประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน มักถูกผูกขาดโดยชนชั้นนายทุน และกลายเป็นเครื่องมือสำหรับกษัตริย์สามัญชนโดยแท้ ส่วนลัทธิประชาธิปไตยของพรรคคอมมิวนิสต์นั้น เป็นสิ่งสามัญชนมีร่วมกันมีใช้คนส่วนน้อยจะถือเป็นส่วนตัวได้"^๒

ในส่วนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่"^๓ เหม่ากล่าวว่ เศรษฐกิจนี้จะอยู่ภายใต้การนำของชนชั้นกรรมาชีพ และจะดำเนินตามแนวคิดซุนยัตเซ็นว่า "วิสาหกิจใด ๆ ของชาวจีนและชาวต่างประเทศที่มีลักษณะผูกขาด หรือมีขนาดใหญ่เกินไปกำลังเอกชนจะจัดทำได้ เช่น การธนาคาร การรถไฟ การบิน เป็นต้น ให้รัฐเป็นผู้ประกอบกิจการและควบคุมดูแลเอง เพื่อมิให้ระบอบทุนเอกชนครอบงำการครองชีพของประชาราษฎร์ได้ นี่คือการสำคัญของการกำจัดการผูกขาด ดังนั้น เหม่าจึงให้ธนาคารขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และพานิชยกรรมขนาดใหญ่ ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ นอกจากนี้จะต้องมีการริบที่ดินของเจ้าที่ดินเพื่อแบ่งให้ชาวนาที่ไม่มีที่ดิน หรือมีที่ดินแค่น้อย ๆ โดยดำเนินนโยบายตามคำขวัญของซุนยัตเซ็นว่า "ผู้ทำนามีนาของตนเอง"^๔ ซึ่งเป็นลักษณะของการก้าวร้าวเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อแก้ไขการถือประโยชน์ที่ดินที่คนส่วนน้อย ถือเป็นส่วนตัวให้หมดไป

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔๓, ๗๐๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐๔ - ๗๐๗.

^๔ ดูเพิ่มเติมใน สรวนิพนธ์ เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๖.

เหมาเจอตงกล่าวถึงนโยบายทาง เศรษฐกิจไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "นโยบายเศรษฐกิจ
ของเรา " ว่า

"หลักการในนโยบายเศรษฐกิจของเราคือ คำเนินการสร้างสรรค์
ในทางเศรษฐกิจทุกอย่างเท่าที่เป็นไปได้ และจำเป็นต้องรวมศูนย์กำลัง เศรษฐกิจ
เพื่อการสงคราม ในขณะที่เดียวกันก็พยายามอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงชีวิตความ
เป็นอยู่ของมวลชนให้ดีขึ้น เสริมความมั่นคงให้แก่การร่วมมือกับทางคามเศรษฐกิจ
ระหว่างกรรมกรกับชาวนา ประสิทธิภาพของชนชั้นกรรมาชีพที่มีต่อชาวนา ช่างซึ่ง
การนำคามเศรษฐกิจของรัฐที่มีต่อเศรษฐกิจของเอกชน เพื่อสร้าง เงินไข เบื้อง
แรกในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมนิยม ในอนาคตใจกลางของการสร้างสรรค์
เศรษฐกิจของเราคือ พัฒนาการผลิตในการเกษตรกรรม พัฒนาการผลิตทาง
อุตสาหกรรม พัฒนาการค้ากับนอกเขตและ พัฒนาการสหกรณ์ "

ในส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ นั้น เนื่องจากเหมาเจอตง
มีทรรศนะว่า " วัฒนธรรมที่แน่นอน คือการสะท้อนการเมือง และเศรษฐกิจแห่งสังคมที่แน่นอน
ในทางรูปการจิตสำนึก " ๒ ลักษณะวัฒนธรรมใหม่จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยลักษณะวิชาวิธี
คือ " วัฒนธรรมถ้าไม่มีเศรษฐกิจทุนนิยม ไม่มีชนชั้นนายทุน ชนชั้นนายทุนน้อยและชนชั้น
กรรมาชีพ และไม่มีพลังทางการเมืองของชนชั้นเหล่านี้แล้ว สิ่งที่เราเรียกว่า รูปการจิตสำนึกใหม่
หรือสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมใหม่ ก็ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้ " ๓ (เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะได้
วัฒนธรรมใหม่ จึงทำให้เกิดลักษณะของการปฏิวัติที่เรียกว่า " การปฏิวัติวัฒนธรรม " ๔
ซึ่งคัดค้านจักรพรรดินิยม ศักดินานิยม และเนื่องจากการปฏิวัติของจีน ไม่อาจแยกออกจาก

๑ เหมาเจอตง, สรรณิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๒๖๐.

๒ เหมาเจอตง, สรรณิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนปลาย), หน้า ๗๔๒.

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔๓.

๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔๔ - ๗๖๖ และดูเพิ่มเติมใน เขียน ซีร์วิทย์,

การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท, ๒๕๑๔),

หน้า ๑๘๕ - ๒๑๔.

การนำของชนชั้นกรรมาชีพได้ ดังนั้น วัฒนธรรมใหม่ของจีนในปัจจุบันจึงไม่อาจแยกออกจาก
การนำของ ความคิดวัฒนธรรมของชนชั้นกรรมาชีพจีนได้ กล่าวคือ ไม่อาจจะแยกออกจากการ
นำของ ความคิดลัทธิคอมมิวนิสต์ได้]

[วัฒนธรรมของลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ นั้น เหมาเจอตงกล่าวเพิ่มเติมว่า มีลักษณะ
เป็น "วิทยาศาสตร์" ^๑ เนื่องจากวัฒนธรรมนี้คัดค้านความคิดศักดินา และความเชื่องมงาย
ทั้งปวง ถือการหาสัจจะจากความเป็นจริง] ถือสัจธรรมาวิสัย และถือความเป็นเอกภาพ
ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ [นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นประชาธิปไตย เพราะเป็นของมหาชน]

ทรรศนะต่อประชาธิปไตยและการรวมศูนย์ เหมาเจอตงกล่าวว่า สองลักษณะนี้ไม่ใช่
สิ่งที่ขัดแย้งกัน แต่เป็นเอกภาพของรูปแบบของการจัดตั้งรัฐบาล ทั้งประชาธิปไตยและการ
รวมศูนย์ จำเป็นต่อรัฐบาลทั้งคู่ เหมาเจอตงอธิบายไว้ในสมุดปกแดง เรื่อง "คำให้สัมภาษณ์
แก่เจมส์ เบอรัลล์ ผู้สื่อข่าวอังกฤษ" ^๒ "กานหนึ่งรัฐบาลที่เราเรียกร้องต้องการ
จะต้อง เป็นรัฐบาลที่สามารถเป็นตัวแทนเจตน์จำนงของประชาชนได้อย่างแท้จริง รัฐบาลนี้จะ
ต้อง ได้รับการสนับสนุนจากมวลชนอันไพศาลทั่วประเทศจีน ประชาชนก็จะต้องสนับสนุนรัฐบาล
ได้อย่างเสรี และมีโอกาสที่จะส่งผลสะท้อนต่อนโยบายของรัฐบาลได้ทุกโอกาส นี่แหละคือ
ความหมายของระบอบประชาธิปไตย ในอีกด้านหนึ่ง การรวมศูนย์ของอำนาจบริหารนั้น ก็เป็น
สิ่งจำเป็น เมื่อนโยบายที่ประชาชนเรียกร้องต้องการได้ผ่านองค์การประชาธิปไตยและมอบหมาย
ให้แก่รัฐบาลที่ตนเลือกตั้งขึ้นแล้ว ก็ให้รัฐบาลนำไปปฏิบัติ ในเวลาปฏิบัติขอไม่ให้ขัดต่อเข้มมุ่ง
ที่ได้ผ่านโดยประชาธิปไตยเท่านั้น การปฏิบัติของรัฐบาลก็จะเป็นไปโดยราบรื่น และไม่มีอะไร
ขัดขวางอย่างแน่นอน นี่แหละคือความหมายของระบอบการรวมศูนย์"

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖๔ - ๗๗๒.

^๒ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์ เล่ม ๒ (ตอนต้น), หน้า ๘๖ - ๘๗.

ขอเขียนในสมุดปกแดงที่สนับสนุนทรศนะการรวมศูนย์อีกตอนหนึ่งคือ เรื่อง "ฐานะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในสงครามประชาชนชาติ" ว่า "สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ต้องเข้าใจหลักเหตุผลที่ว่า ความต้องการเฉพาะส่วนต้องขึ้นต่อความต้องการของส่วนทั้งหมด ความเห็นข้อใด เมื่อพิจารณาจากสภาพเฉพาะส่วนแล้วปฏิบัติได้ แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพส่วนทั้งหมดแล้วปฏิบัติไม่ได้ ก็จะต้องให้เฉพาะส่วนขึ้นกับส่วนทั้งหมด ในทางกลับกันก็เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากสภาพเฉพาะส่วนแล้วปฏิบัติไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพส่วนทั้งหมดแล้วปฏิบัติได้ ก็จะต้องให้เฉพาะส่วนขึ้นกับส่วนทั้งหมด"๑

ลักษณะการรวมศูนย์ชี้ให้เห็นว่า ถ้าจะมองแง่วิถีและเป้าหมายแล้ว เป้าหมายจะเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดที่จะต้องไปให้ถึง แต่จะไปด้วยวิธีการใดนั้นไม่ใช่สิ่งที่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ทั้งนี้ต้องขึ้นกับาวิสัยของสภาพแวดล้อม เหมาเจอตงจะไม่พูดถึงความประนีประนอมกับศัตรูที่แท้จริง เนื่องจากความขัดแย้งของชนชั้นในสังคมสืบเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่เอนสวนทางกันเป็นสำคัญ ดังนั้น เมื่อจะจัดการรกรกขี้อูกริขของชนชั้นปกครอง ก็จะต้องถอนรากถอนโคนให้หมดสิ้น ซึ่งเหมาเจอตงเรียกว่าการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ (และชาวนา) นั้นเอง เหมาเจอตงไม่ได้นำเรื่องนี้มาพิจารณาเกี่ยวกับการตัดสินใจคุณค่าอุดมคติของมั่นในค่านศีลธรรม แต่จะมองในลักษณะว่าเป็นกล้อของพัฒนาการของสังคมที่จะต้องดำเนินไปตามประวัติศาสตร์ ข้อความที่สนับสนุนในเรื่องนี้ เหมาเจอตงเขียนไว้ในสมุดปกแดงเรื่อง "ว่าด้วยยุทธวิธีคักค่านจักรพรรดินิยมญี่ปุ่น" ว่า๒ "ในหมู่ของเรามีเด็กอายุ ๓ ขวบ เด็กพวกนี้มีเหตุผลมากมายที่ถูกต้อง แต่ให้บริหารบ้านเมืองไม่ได้ เพราะพวกเขายังไม่เข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องราวของบ้านเมือง ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน คักค่านโรครไ้เคียงสา"๓ ที่มีอยู่ในขบวนการ

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๐ - ๓๔๑.

๒ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๓๑๐.

๓ โรครไ้เคียงสา คือลักษณะของกลุ่มที่ถือว่าพลังปฏิวัติของบริสุทธ์ถูกต้องคามที่คัมภีร์กล่าวไว้โดยไมยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับาวิสัย เหมาเจอตงเรียกพวกนี้ว่า "ลัทธิคิปประตุ" และเปรียบเทียบว่า เหมือนไล่นกกระจอกเข้าป่า ไล่ปลาไปสู่น้ำลึก

ปฏิกิริยาความคิดเห็นของคุณ วิธีทางของการปฏิวัตินั้นก็เช่นเดียวกันกับวิธีทางที่สิ่งทั้งปวงในโลกเคลื่อนไหวอยู่ คืออย่างไรเสียก็เป็นวิธีทางที่คดเคี้ยว ไม่ใช่ตรงคิง แนวปฏิวัติและแนวปฏิภนปฏิวัติย่อมแปรเปลี่ยนได้ นี่ก็เช่นเดียวกับสิ่งทั้งปวงในโลกที่แปรเปลี่ยนได้

[เป้าหมายของลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ นั้น เหมาเจอตงได้แสดงให้เห็นว่า ยึดมั่นในหลักมาร์กซ์-เลนิน อย่างเหนียวแน่น] ในสมุดปกแดงเรื่อง "ว่าด้วยรัฐบาลรวม" ว่า

"เราชาวพรรคคอมมิวนิสต์ ไม่ปิดบังอำพรางความคิดเห็นทางการเมืองของตนมาแต่ไหนแต่ไร หลักนโยบายในอนาคตหรือหลักนโยบายขั้นสูงของเราคือหลักการใหม่ประเทศจีน เขาผู้สังคมนิยม และสังคมนิยมวิวัตน์นี้เป็นสิ่งที่แน่นอนและไม่มีที่สงสัย ข้อพรรคของเราและโลกพรรคสังคมนิยมของเรา ไคบงซู่กัถึงอุดมคติสูงสุดในอนาคตอันรุ่งโรจน์ และประเสริฐอย่างสุดจะเปรียบปานนี้แล้ว" *

เราอาจจะพิจารณาเหมายเจอตงในอีกแง่มุมหนึ่งได้ว่า ทฤษฎีลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ เป็นการรวมศูนย์เอกภาพระหว่างเสรีภาพกับวินัย เสรีภาพในที่นี้คือ เสรีภาพของบุคคลในการพูดสื่อสาร การพิมพ์ การชุมนุม การตั้งสมาคม และนับถือศาสนา แต่เสรีภาพนั้นจะต้องถูกจำกัดขอบเขตด้วยวินัย เพื่อให้เสรีภาพนั้นมีอยู่ได้ "วินัยของพรรคคอมมิวนิสต์จีน" ^๒ ประกอบด้วยวินัยใหญ่ ๓ ประการ และข้อควรระวัง ๔ ประการคือ

วินัยใหญ่ ๓ ข้อมีดังนี้

๑. การกระทำทุกอย่างให้ฟังคำบัญชาการ
๒. ไม่เอาเข็มสักเล่มค้ายสักเส้นของมวลชน
๓. ของที่ยึดมาได้ทุกอย่าง ต้องมอบให้แก่ส่วนรวม

* เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๓ (ตอนปลาย), หน้า ๔๘๖.

^๒ เหมาเจอตง, สรรนิพนธ์, เล่ม ๔ (ตอนต้น), หน้า ๒๖๔.

ข้อควรระวัง ๘ ประการมีดังนี้

๑. พுகจาอณโชน
๒. ชื่อชายบุษิขรรณ
๓. ยี่มของคองคีน
๔. ทำของเสี่ยคองไซ
๕. ไมคี่คน ไมค้ำคน
๖. ไม่ทำให้พี่พันธุชญาหาร เสี่ยหาย
๗. ไม่ลวนลามญหญิง
๘. ไม่ทารุณเขลย

เนื่องจากเสรีภาพจะต้องมีขอบเขต ซึ่งขอบเขตในที่นี้ก็คือวินัย วินัยก็จะเป็นตัวหลักประกันเสรีภาพให้เกิดอย่างสมบูรณ์ในตัวบุคคล ลักษณะนี้คือการมองถึงเรื่องของการรวมศูนย์ หรือเอกภาพในความหลายหลากนั่นเอง

[โดยสรุปแล้ว ลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ เป็นสิ่งที่เหมาะเจาะตรง เห็นว่ามีความเหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขแวดล้อมของจีนมากที่สุด เนื่องจากจีนยังไม่ได้ก้าวเข้าสู่ยุคทุนนิยมอย่างเต็มที่เหมือนประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์อื่น จึงไม่อาจจะสร้างการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพได้ ประชาธิปไตยแบบใหม่เป็นลักษณะของการรวมศูนย์ มีระบบรัฐวิสาหกิจ ระบบการปฏิรูปที่ดินและการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น ลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ เป็นลักษณะของการสร้างเอกภาพระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับการรวมศูนย์การอำนาจบริหาร (คือพรรคคอมมิวนิสต์) ซึ่งเหมาะเจาะตรงถือว่ามีความสำคัญต่อรัฐบาลทั้งสองประการและจำเป็นจะต้องไปควบคู่กันเสมอ]

Yung Ping Chen, Chinese Political Thought, 2nd revised ed.

(Netherland : Martinus Nijhoff, 1971), pp. 75 - 91.

ทั้งส่วนที่เป็นยุทธศาสตร์และยุทธวิธีนี้จะต้องอาศัยกัน คือยุทธวิธีนั้นจะไ้มาจากความชัดเจนในการปฏิบัติ ซึ่งเมื่อปฏิบัติหลายครั้งจะทำให้สามารถนำปัญหาสำคัญทั้งปวงของสงครามไปแก้ไขได้โดยหลักการทางยุทธศาสตร์^๑

สภาพสงครามปฏิวัติในจีนมีลักษณะพิเศษคือ

๑. จีนมีลักษณะเมืองขึ้น กึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินา ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งยังเคยผ่านการปฏิวัติมาครั้งหนึ่งแล้ว
๒. กองทัพของฝ่ายศัตรู (ก๊กมินตั๋ง) ยิ่งใหญ่เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ
๓. กองทัพแดงของจีนเล็ก และอ่อน เขตฐานที่มั่นมักตั้งอยู่ในชนบทและก้นการ
๔. การนำของคอมมิวนิสต์และการปฏิวัติที่ดิน^๒

สิ่งที่เหมาเจ๋อตงคิดว่าเป็นหลักการชี้้นำการปฏิบัติการทางการทหารที่เป็นหลักพื้นฐานสำคัญคือ พยายามรักษากำลังของตนเอง และทำลายกำลังของข้าศึกเท่าที่จะสามารถทำได้^๓

เหมาเจ๋อตงได้แบ่งสงครามในประวัติศาสตร์ออกเป็น ๒ ประเภทคือ "สงครามที่เป็นธรรมและสงครามที่ไม่เป็นธรรม"^๔ พรรคคอมมิวนิสต์จะคัดค้าน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕๑ - ๓๕๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๘ - ๓๘๔.

^๓ เหมาเจ๋อตง, สรรณิพนธ์, เล่ม ๒ (ตอนต้น), หน้า ๑๓๒.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๓.

สงครามที่ไม่เป็นธรรมด้วยสงครามที่เป็นธรรม สงครามที่เป็นธรรมคือ สงครามที่ก้าวหน้าและ
แสวงหาสันติภาพของโลก และเป็นสันติภาพชั่วคราว

เหมาเจ๋อตงพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสงครามกับการเมืองว่า "สงครามคือ
การต่อเนื่องของการเมืองด้วยวิธีการพิเศษ"^๑ และจากลักษณะพิเศษเฉพาะนี้จึงทำให้เกิด
"สงครามยืดเยื้อ"^๒ ซึ่งดำเนินตามกฎหมายของซุนหวู่ที่ว่า "รู้เขา รู้เรา ร้อยศึกพันพ่าย"
เข้มมุ่งคือ การสร้างสงครามปฏิวัติยืดเยื้อให้เป็นสงครามของมวลชน โดยขจัดความคิดทฤษฎี
ชาติลวมจวม (เห็นข้าศึกเหมือนเหวคา เห็นตนเองเหมือนผักหนูกา) และทฤษฎีชนะเร็ว (เห็น
ข้าศึกเหมือนผักหนูกา เห็นตนเองเหมือนเหวคา) ซึ่งทฤษฎีทั้งสองนี้ตรงข้ามกับทฤษฎีสงคราม
ยืดเยื้อ

ความสำคัญของทหารที่มีต่อความมั่นคงของการปฏิวัติชนชั้น เหมาเจ๋อตงได้สรุปว่า
ฝ่ายปฏิวัติมีลักษณะพิเศษคือ "มีพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้รับการหล่อหลอมมาแล้ว และมีกองทัพแดง
ที่ได้รับการหล่อหลอมมาแล้ว"^๓ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เหมาเจ๋อตงก็ได้เตือนไว้ถึง
"ทรศนะเอาแต่การทหาร"^๔ ว่าเกิดขึ้นจากการไม่พิจารณาว่า การทหารเป็นเพียงเครื่องมือ
อย่างหนึ่งในการบรรลุภาวะหน้าที่ทางการเมือง และยิ่งดำดิ่งว่าการทหารนำการเมืองก็ยิ่ง
เป็นความคิดที่ผิดพลาด ดังนั้น ในสงครามปฏิวัติ ทหารมิใช่เพียงแต่รบอย่างเดียว เพราะ
กองทัพแดงของจีนต้องแบกรับภาระหน้าที่การเมืองของการปฏิวัติและศึกอาวุธไปช่วยพร้อมกันทั้ง
สองอย่าง หน้าที่ทางการเมืองของทหารคือ โฆษณาต่อมวลชน จัดตั้งมวลชนตีศึกอาวุธแก่
มวลชน ช่วยมวลชนก่อตั้งอำนาจรัฐปฏิวัติ ตลอดจนก่อตั้งองค์การจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๑ - ๓๗๑.

^๓ เหมาเจ๋อตง, สรรพนินธ์, เล่ม ๑ (ตอนต้น), หน้า ๓๑๓.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๕.

ซึ่งภาระหน้าที่ทางการเมืองนี้ ก็เพื่อทำให้สงครามปฏิวัติของจีนกลายเป็นสงครามปฏิวัติของมวลชน ดังนั้น การแก้ไขทรยศนะเอาแต่การทหาร ก็ทำโดยการอบรมผู้นำ ยกระดับการเมืองของทหารด้วยการให้การศึกษา เพื่อให้เกิดความสำนึกทางการเมืองร่วมกัน

สรุปเกี่ยวกับทรยศและการปกครองของ เหมา เจ๋อตงจากการพิจารณาในเรื่องอำนาจรัฐว่าเป็นสิ่งที่จะต้องได้มาด้วยการปฏิวัติเนื่องจากแนวความคิดของเหมา เจ๋อตง เป็นไปในแนวทางมาร์กซ์-เลนิน โครงสร้างอำนาจรัฐเกิดจากชนชั้นที่เป็นผู้ปกครองใช้อำนาจรัฐที่มีอยู่ในมือเพื่อรักษาเสถียรภาพของตนเอง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงสังคมจึงต้องเปลี่ยนที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจ มิใช่เปลี่ยนที่โครงสร้างส่วนบน ในการเปลี่ยนแปลงสังคมนี้ไม่อาจจะเปลี่ยนได้อย่างสันติวิธีเนื่องจากความขัดแย้งทางความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นที่ถูกปกครองซึ่งจะเป็นไปในทางตรงข้ามกันเสมอ

อย่างไรก็ตามแม้เหมา เจ๋อตงจะกล่าวว่า อำนาจรัฐเกิดจากปากกระบอกปืนก็มิได้หมายความว่า เหมา เจ๋อตง เป็นผู้ไร้อุทิศ หรือคลั่งอำนาจ ความหมายที่แท้จริงคือ การที่จะช่วงชิงอำนาจรัฐมาจากชนชั้นผู้ปกครองซึ่งกคชขุกรีกัน จำเป็นต้องใช้ปืนหรือความรุนแรงสำหรับการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจในโครงสร้างอำนาจรัฐ ซึ่งความเชื่อพื้นฐานทางอภิปรัชญา มีส่วนสำคัญในการอ้างอิงความเชื่อในทฤษฎีทางการเมือง เหมา เจ๋อตง เชื่อในเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้น ดังนั้น ปรัชญาการเมืองของท่านจึงออกมาในรูปของการคืนกรเพื่อไปสู่สังคมที่ดีกว่า ตามกฎพัฒนาการของสังคมในแนวมาร์กซ์-เลนิน

อำนาจรัฐของ เหมา เจ๋อตงจะแสดงออกในรูปลัทธิประชาธิปไตยแบบใหม่ ซึ่งมี ความแตกต่างจากลัทธิประชาธิปไตยของตะวันตก และของรัสเซีย ลักษณะการปกครองจะเป็นแบบ "ประชาธิปไตย" คือรัฐบาลต้องเป็น ตัวแทนที่มาจากเจตนจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง และมวลชนสามารถสนับสนุนรัฐบาลได้อย่างเสรีและสามารถให้ข้อคิดเห็นในเรื่องการปกครองได้ทุกโอกาส และในขณะที่เกี่ยวกับการปกครองนี้จะต้องเป็นแบบ "รวมศูนย์" ควบคู่ รัฐบาล จะบริหารงานตามประชามติของประชาชน ซึ่งในการปฏิบัติในลักษณะรวมศูนย์คือ ความต้องการ

เฉพาะส่วนจะต้องขึ้นต่อความต้องการของส่วนทั้งหมด นั่นคือ ขึ้นกับศูนย์กลางอันใดแก่
"พรรคคอมมิวนิสต์" นั้นเอง]

เกี่ยวกับสงครามปฏิวัติ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของ เหมา เจ๋อตง ในการเสนอสงคราม
จรยุทธ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย คือเพื่อทำลายล้างสงครามให้หมดสิ้นและเป็นสะพานทอดไปสู่การ
ทำลายชนชั้นและทำลายรัฐบาลลงในที่สุด ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้น สงครามจะไม่เกิดขึ้นอีก
(เนื่องจากสาเหตุของสงคราม คือความขัดแย้งระหว่างชนชั้นทางสังคม) เพราะชนชั้นในสังคม
ได้หมดสิ้นไปแล้ว

ดังนั้น หลังจากการปฏิวัติสังคมแล้ว รัฐและอำนาจรัฐจึงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่เพียงช่วง
ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การมีอยู่ของรัฐและอำนาจรัฐก็เพื่อจะก้าวไปถึงการจัดความขัดแย้ง
ระหว่างชนชั้นทางสังคมให้หมดไป เมื่อไม่มีความแตกต่างในเรื่องชนชั้น (คือเมื่อมีเพียง
ชนชั้นเดียว ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นก็ไม่เกิดขึ้น) ความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีอยู่ก็หมดไป
ก้าวสุดท้ายของสังคม คือสังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งเกิดหลังจากสลาย รัฐบาลไปแล้ว เมื่อแนวทาง
อุดมการณ์เป็นไปดังนี้ เหมา เจ๋อตง จึงได้สร้างแนวปฏิบัติหรือยุทธวิธีที่สอดคล้องและสนับสนุน
อุดมการณ์นี้โดยบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ คือการบรรลุถึงสังคมในอุดมคติที่เรียกว่า สังคม
คอมมิวนิสต์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย